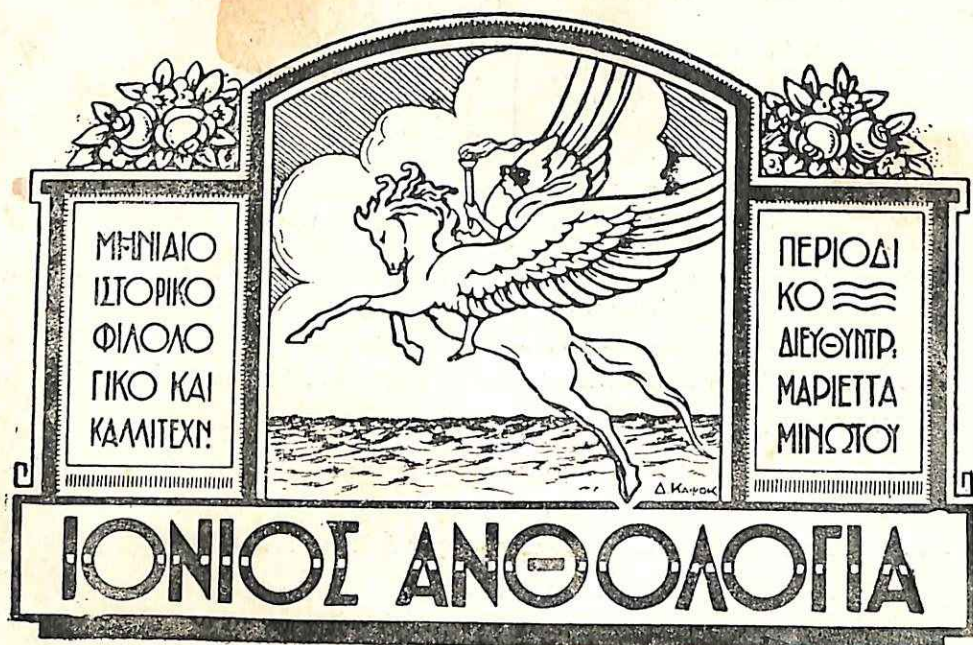

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ 99-100 ΤΕΥΧ.

Λιανοτράγουδα ἀπὸ τῆ Ζάκυνθο	Μαριέττας Μινώτου
Ἀγάπες τοῦ Δάσους (ποίημα)	Μαρίνου Σιγούρου
Ὁ πάππος τοῦ Μαβίλη	Μ. Θ. Λάσκαρι
Ἡ ἐπανάστασις τῆς Ἡπείρου τὸ 1874	Ἀρχεῖον Τυπάλδου
Τὸ ἄγαλμα τοῦ Μαίτλανδ ἐν Ζακύνθῳ	Κ. Καιροφύλα
Σολωμικά ἀμφισβητούμενα	Ν. Β. Τωμαδάκη

Ἡ ἱατρικὴ ἀστυνομία καὶ ἡ δημοσία ὑγιεινὴ εἰς τὴν	Σ. Δυμπεράτου
Ἑπτάνησον ἐπὶ Ἀγγλικῆς Προστασίας	

Κερκυραϊκαὶ μελέται ἐν τῷ εἰς μνήμην Σ. Λάμπρου τόμῳ.—Ἡ παραχώρησις τῆς Πάργας καὶ ἡ σύγχρονος ποίησις.—Ἡ μετάφρασις τοῦ Βιεργίλιου ὑπὸ τοῦ Βουλγάρεως.—Μία Κερκυραϊκὴ βιβλιογραφία.	Μ. Θ. Λάσκαρι
--	---------------

Δύο νέαι περὶ Σολωμοῦ καὶ Μαβίλη μελέται	Π. Γιωτοπούλου
Δύο ἀνέκδοτα ποιήματα τοῦ Γερ. Μαρκορά	Κ. Παλατιανοῦ
Ἡ γῆ τῆς Ἑλλάδος	Γ. Ζώρα

Βιβλιοκρισίαις.—Νέα βιβλία.—Ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1935

ΕΤΟΣ 90^{ον}

ΔΡΧ. 10

- 86 Ὡς πότε θᾶναι σύννεφα; ὥς πότε ὁ Θεὸς θὰ βρέχει;
ὥς πότε ἡ κακοριζικιά σὲ μᾶς τὰ δυὸ θὰ τρέχει;
- 87 Θὰ πάω ἐκεῖ μὲ τοὺς νεκρούς, νὰ γονατίσω ἐμπρὸς τοὺς,
κι ὅποιος γι ἀγάπη χάθηκε, νὰ γίνω σύντροφός τους.
- 88 Ἀναστενάζω, βγαίνει ἀχνὸς καὶ μέσα μέν' ἡ λαύρα,
ἐσὺ, πουλί μου, μοῦκαμες τὰ σωθικά μου μαῦρα!
- 89 Ἀχαρη μοῖρα μοῦγραψε στὰ λόγια σου νὰ ἐλπίσω,
καὶ σὰ μουσικὰ νὰ μαραθῶ καὶ σὰ φωτιά νὰ σβύσω!
- 90 Ὅσ' ἄστρα ἔχει ὁ οὐρανός, τόσα σπαθιά, κυρά μου,
ἂν ἴσως καὶ δὲ σ' ἀγαπῶ, ν' ἀμπουνε στὴν καρδιά μου!
- 91 Ἀπόντις ἤμουν μικρός, στὰ σπάργανα δεμένος,
ἀπὸ τὰ τότες βρίσκουμαι μ' ἀγάπη μπερδεμένος.
- 92 Ἀγάπα με εἰλικρινὰ κι ὄχι μαργιολεμένα,
σὰν τὰ σκοινιά τοῦ καραβιοῦ, ποῦναι σφιχτὰ δεμένα.
- 93 Ἀ μ' ἀγαπᾷς, μαρτύρα το, γιατί θὰ πάω στρατιώτης,
ἔβγα στὸ παρεθῆρι σου, μαντῆλι νὰ μοῦ δώσεις.
- 94 Νᾶχα βελόνι πῆλινο, νὰ τρούπαγα τὸν τοῖχο,
νᾶβλεπα τὴν ἀγάπη μου τι κάνει μὲ τὸ λίχνο!
- 95 Πέντε χιλιάδες ὁμορφες τὰ μάτια μου νὰ ἰδοῦνε,
ἐκείνη πού ἀγαπήσανε δὲν τὴν ἀπαρατοῦνε.
- 96 Ἡ μοναχὴ διασκέδαση εἶναι τὰ βάσανά μου,
καὶ κάθουμαι καὶ σκέφτομαι πῶς τὰ βαστᾷ ἡ καρδιά μου.
- 97 Τρέμει τὸ φυλλοκάλαμο κατὰ τὴν τρεμουντάνα,
τρέμει κ' ἐμὲ ἡ καρδούλα μου νὰ κοιμηθοῦμε ἀντάμα.
- 98 Ἀρχίνα, παρηγόρα με καὶ μὴ μοῦ λὲς τὸ ἄμε,
στὰ χέρια σου ἔντεσα κ' ἐγώ, ὅτι κι ἃ θέλεις κάμε!
- 99 Τὸ στῆθος μου τὸ νοίκιασα νὰ κατοικοῦν οἱ πόνοι
καὶ ἡ φτωχὴ καρδούλα μου τὸ νοῖκι νὰ πληρώνει.
- 100 Τὸ ὦχ τὸ λένε μιὰ φορὰ κ' ἐγὼ τὸ δευτερόνω,
ἔχω ἓνα πόνο στὴν καρδιά καὶ δὲν τὸ φανερώνω.
- 101 Ὅσο σιμώνω στὴ φωτιά, ἡ φλόγα τση μὲ καίει,
τίνος νὰ παραπονεθῶ, πού ἡ τύχη μου τὰ φταίει;
- 102 Ἐβράχνιασε ἡ φωνούλα μου, δὲν τραγουδάει σὰν πρῶτα,
μαράθηκαν τὰ χεῖλη μου, σὰν τοῦ Μαγιοῦ τὰ χόρτα!
- 103 Σ' ἓνα δεντροῖ ἀκούμπησα, νὰ πῶ τὰ βάσανά μου,
καὶ τὸ δεντροῖ ἐμαράθηκε ἀπὸ τὰ δάκρυά μου!

- Καὶ τὸν ἀμίλητο δεντροῖ καὶ σὺ μιλιὰ μοῦ βγάνεις
«φύγ' ἀπὸ δῶ, κακότηχε, μήπως μ' ἀποξεράνεις!»
- 104 Τὶ νὰ τὴν κάμω τὴ ζωὴ κι ἂν εἶναι κι ἄλλη τόση,
ἀφοῦ ὑπάρχει θάνατος καὶ τὸ κορμί θὰ λυώσει;
- 105 Καημένοι χρόνοι καὶ καιροί, ποῦσαστε περασμένοι,
νὰ τὴν ξαναγυρίζατε τὴ νιότη τὴν καημένη!
- 106 Θὰ πάω νᾶβρω τὸ Θεὸ γιὰ νὰ τὸν ἐρωτήσω,
τὰ νιάτα πού μᾶς χάρισε, γιατί τὰ πέρνει ὀπίσω.
- 107 Τὰ μάτια σου εἶναι ὠκεανὸς καὶ μέσα ταξιδεύω,
καὶ τὸ κορμί σου εἶναι στεριά, ν' ἀράξω ἐκεῖ γυρεῦω!
- 108 Τὸ μπόι σου τὸ μέτρησα μὲ μιὰ μηλιά στὴν Πόλη,
ὅπου τὴν ἔχει ὁ βασιλιάς μέσα στὸ περιβόλι.
- 109 Τὰ μάτια σου μὲ κάμανε νὰ πάω ν' ἀνοίξω μνημα,
νὰ πέσω μέσα ζωντανὸς κ' ἐσὺ νᾶχεις τὸ κοῖμα!
- 110 Ἀπὸ τὴν ὁμορφάδα σου τὰ ρόδα ἄς πάρουν χροῶμα,
νὰ γίνουν ὁμορφώτερα καὶ πιὸ δροσάτα ἀκόμα!
- 111 Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου, ὁ ἥλιος ἐκατέβη
καὶ σ' ἄφησε τὴν ὁμορφιά κ' ἔπειτα πάλι ἀνέβη.
- 112 Θαναμάζουμαι σὰν προβατεῖς πῶς δὲν ἀνθοῦν οἱ ροῦγες,
καὶ πῶς δὲ γίνεσ' ἄγγελος μὲ τσι χουσὲς φτεροῦγες!
- 113 Πές μου ποιὸς σὲ ζωγράφισε, μπουγαρινάκι μου ἄσπρο,
μήπως καὶ συχνοκοίταξες τῇ τρεμουντάνας τ' ἄστρο;
- 114 Τ' ἄστρο τῇ αὐγῇς ἐπρόβαλε καὶ χαιρετάει τὴν Πούλια,
νὰ σὲ χαρεῖ ἡ μανούλα σου, πού σ' ἔχει μοναχούλα!
- 115 Σῦρε, πουλί μου, στὸ καλὸ καὶ μὴν ἀργήσεις μῆνα,
γιατὶ θὲ ν' ἀρθεῖς νὰ μὲ βρεῖς μέσα στὸ κοῦδο μνημα!
- 116 Ἀλήθεια, ναι, τὰ σπίτια μας εἶναι πολὺ μακρὰ,
τὰ μάτια μας δὲν βλέπουνται, μὰ ἡ καρδιά μας μία!
- 117 Τὸ μετωπό σου εἶν' οὐρανός, πού βρέχει καὶ χιονίζει,
τὸ πρόσωπό σου ἡ ἀνοιξή πού ἀνθεῖ καὶ λουλουδίσει.
- 118 Τὸ μάγουλό σου εἶναι βεργί, τὰ χεῖλη σου κεράσι,
πού ὄντας ἀνοίγουν καὶ μιλοῦν, νυχτιά εἶναι καὶ χαράζει.
- 119 Τὸ σῶμα σου εἶναι θάλασσα, τὸ στῆθος σου εἶναι κῦμα,
τὸ στόμα σου εἶναι ἐκκλησιὰ κ' ἡ γλῶσσα σου Ἅγιο βῆμα!
- 120 Τὰ δάχτυλά σου εἶναι κεριά, τὰ μπράτσα σου λαμπάδες,
καὶ τὸ κορμί σου ἐκκλησιὰ, πού λειτουργοῦν παπάδες!

- 121 ὦ, κακομοίρη ἄνθρωπε, τί φτειάχνεις, τί ἀγωνιέσαι,
σὺν πύργος θεμελιώνεσαι καὶ σὰ νερὸ σκροπιέσαι.
- 122 Τὸ μνήμα μου ἐχορτάρισε κ' ἔλα νὰ βοτανίσεις,
καὶ ρίξε δάκρυ θλιβερό, ἴσως καὶ μ' ἀναστήσεις!
- 123 Βαθὺ μνήμα μοῦ ἐφτιάσανε, βαρὺ χῶμα μοῦ ρίξαν,
καὶ ἀπόντις μὲ σκεπάσανε, ὅλοι μ' ἀλησμονῆσαν!
- 124 Καμπάνες, μὴ σημάνετε, πέσετε, γκρεμιστεῖτε,
ποὺ ἔρχεται ἡ ἀγάπη μου, νὰ μὴν ντῆνε δεχτεῖτε!
- 125 Πρῶτα ἤμουν ἡ γὰρ ποὺ πέρασα, ὥραία γλυκεῖα κυρά μου,
περικαλῶ σε, ἀφέντρα μου, δός μου τὴ λευτεριά μου!
- 126 Χελιδονάκι θὰ γενῶ, στὰ χεῖλή σου θὰ κάτσω,
νὰ σὲ φιλήσω μιὰ καὶ δυὸ κ' ὕστερα νὰ πετάξω!
- 127 Χελιδονάκι θὰ γενῶ, νὰ κάτσω στὸ λαιμό σου
καὶ νὰ φιλήσω τὴν ἑλιά ποῦχεις στὸ μάγουλό σου!
- 128 Πολὺν καιρὸ ἔχω νὰ σὲ ἰδῶ, μοῦ φαίνεται βδομάδα,
καὶ τὸ ψωμί στὸ στόμα μου δὲν ἔχει νοστιμάδα!
- 129 Διαμάντι καὶ ρουμπίνι μου καὶ καθαρή μου τσέρα,
γιὰ σένανε ποτίζουμαι φαρκάκια κάθε μέρα.
- 130 Γιὰ σένανε μὲ βρίζουνε, γιὰ σένα μὲ βαροῦνε,
γιὰ σένανε στὸ σπίτι μου δὲ θέλουν νὰ μὲ δοῦνε.
- 131 Μπουκούνια νὰ μὲ κάμουνε, σὺν τὸ πεπὸνι φέτες,
δὲν ἀπαρνοῦμαι ἐγὼ ποτέ, ἐφτὲς τοῖ δυὸ καπέτες!
- 132 Μπουκούνια νὰ μὲ κάμουνε, ὥσάν τὴν πελεκούδα,
δὲ σ' ἀπαρνοῦμαι ἐγὼ ποτέ, χρυσὴ μου κοπελούλα!
- 133 Ἡ κιτάρὰ σου νὰ σπάσει, τὰ καντίνια νὰ κοποῦν,
καὶ τὰ χέρια ποὺ τὴν παίζουν εἰς τὴν μαύρη γῆ νὰ μποῦν!
- 134 Νάταν ἡ θάλασσα στρατί, νάτανε μονοπάτι,
ν' ἀρχόμουνα νὰ σ' ἤβλεπα, πέρδικα πλουμουδάτη!
- 135 «Μωρή, Μαρία, τοῦ κηπουροῦ, δός μου κ' ἐμὲ ἓνα μῆλο,
ἀγάπα καὶ τὸν ἄντρα σου, ἔχε κ' ἐμένα φίλο!»
—Τὸν ἄντρα μου τὸν ἀγαπῶ, σὺν τὸ νερὸ στ' αὐλάκι,
τοῦ ξένου δίνω τὸ φιλί, τ' ἀντρός μου τὸ φαρκάκι!
- 136 Νάταν ὁ οὐρανὸς χαρτί κ' ἡ θάλασσα μελάνι,
νὰ σοῦγραφα, ἀγάπη μου, καὶ πάλι νὰ μὴ φτάνει!
- 137 Ἔλα ξενητεμένο μου καὶ σὺ γλυκό μου ταῖρι,
ποὺ σ' ἔχουνε καρφὶ οἱ ὀχτροὶ καὶ στὴν καρδιά μαχαῖρι!

ΑΓΑΠΕΣ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ

Στὸ δάσος τῶν Ὀνείρων
τὸ ἀηδόνι κελαῖδεῖ,
σὲ ἀποθυμῖα τρελή,
γλυκὸ τραγοῦδι.

Νύμφες κι' Ἀμαρυλλίδες
στὴ νυχτοσιγαλιά,
μὲ ξέπλεκα μαλλιά
στηφογυρίζουν.

Καὶ στὶς πηγὲς ποὺ τρέχουν
δροσόβολα νερὰ
χορέβουν ξωτικά
μὲ τίς νεράιδες.

Μὴν πλανεθεῖς, ὦ κόρη,
ποτὲ καὶ πᾶς ἐκεῖ
ποὺ ὁ Πρίαπος καρτερεῖ
κάπου κρυμένος

Στὸ κούφωμα ἑνὸς δέντρον
βαθὶ καὶ ἡδονικὸ
κρεβάτι νυφικὸ
σοῦ ἔχουν στρωμένο

Οἱ Σειληνοὶ κ' οἱ Φαῦνοι,
τὰ λάγνα τὰ στοιχεῖα,
μὲ ἀράθυμη καρδιά
σὲ λαχταροῦνε.

Κι' ἂν σὲ συναντήσουν
μιὰν ὥρα μαγικὴ
μὲ ἀγάπη μυστικὴ
θὰ σὲ φιλήσουν...

Κι' ὁ Σάτυρος ὁ γέρος
μὲ ἐρωτικὸ καημὸ
κοντὰ του στὸ δρυμὸ
θὰ σὲ κρατήσῃ.

(Ζάκυνθος, 3—3—1903)

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

Μ. Θ. ΛΑΣΚΑΡΙ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΑΝΤ. ΜΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

Ο ΠΑΠΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΒΙΛΗ

Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον, ὁ ἀείμνηστός μου θεῖος Ἀνδρεάδης δημοσίευσεν πέρυσι λίαν ἐνδιαφέρον σημεῖωμα ἐν τῇ Νέα Ἑστία,¹ μετὰ συγκινήσεως δὲ ἐνθυμοῦμαι μὲ πόσῃν εὐχαρίστησιν ἔμαθε ὀλίγας ἐβδομάδας πρὸ τοῦ θανάτου του τὴν ὑπ' ἐμοῦ ἀνεύρεσιν ἐν τοῖς Ἀρχείοις τοῦ Γαλλικοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν σειρᾶς ὅλης ἐγγράφων περὶ τοῦ πάππου τοῦ Ποιητοῦ.

Κατὰ τὴν τελευταίαν ἐν Κερκύρᾳ διαμονήν του ὁ Ἀνδρεάδης ἀνεκάλυπεν ἐν τῷ λατινικῷ νεκροταφείῳ τὸν τάφον τοῦ ἰσπανοῦ διπλωμάτου Μαβίλη, συνεκέντρωσε δὲ ὅσας ἡδυνήθη περὶ αὐτοῦ πληροφορίας καὶ ἐξ ἄλλων μὲν πηγῶν ἰδίᾳ δὲ ἐκ τῆς ἐπιτυμβίου του ἐπιγραφῆς. «Ἐν αὐτῇ, γράφει ὁ Ἀνδρεάδης, μνημονεύονται καὶ ὁ τόπος τῆς γεννήσεώς του (ἡ Ἀλικάντη) καὶ τὰ ἔτη τοῦ μακροῦ του βίου (1765—1853) τέλος δὲ καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἐχρημάτισε γενικὸς πρόξενος τῆς Ἰσπανίας ἐν Κερκύρᾳ ἀπὸ τοῦ 1803 μέχρι τοῦ 1812... Μένει ἡδὴ νὰ ἐξακριβωθῇ ἂν ἐνυμφεύθη ἐν Κερκύρᾳ ἀπ' οὗ διωρίσθη ἐκεῖ πρόξενος ἢ ἂν ἐπεξήτησε τὴν θέσιν γενικοῦ προξένου διότι εἶχεν ἐρωτευθῇ Κερκυραίαν ἐπανερχόμενος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ δευτέρα ἐκδοχὴ ἀναντιρρήτως ἐναρμονίζεται καλύτερά μὲ τὸν εἰδυλῆ κακὸν χαρακτήρα τῆς νήσου τῶν Φαιάκων καὶ μὲ κάποιαν τοπικὴν παράδοσιν ἣν ἐχρησιμοποίησα εἰς τὸ βιογραφικὸν σημεῖωμα,² ἀλλὰ παραβλέπει τὸ γεγονός ὅτι ὁ Λαυρέντιος ἐχρημάτισε γενικὸς πρόξενος ἐν Κερκύρᾳ ἐπὶ ἑννέα ὅλα ἔτη. Ἄν ἐρευνηθῶσι ὑπὸ τίνος μέλους τοῦ νεοσυστάτου ἑλληνο-ἰσπανικοῦ συνδέσμου τὰ ἀρχεῖα τοῦ ἐν Μαδρίτῃ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξακριβωθῇ ἐπίσης διατὶ ἀπὸ τοῦ 1812 (πρὸ δηλαδὴ τῆς ἐξώσεως τῶν Ναπολεωνιδῶν ἐξ Ἰσπανίας) ὁ Μαβίλης ἔπαυσε νὰ ἀντιπροσωπεύῃ τὴ πατρίδα του ἐν Κερκύρᾳ».

Τὰ ὑπ' ἐμοῦ ἀνευρεθέντα ἔγγραφα, ἐξ ὧν παραθέτω ἐνταῦθα:

¹ Τῆς 1 Ἰουνίου 1934, σελ. 486—487.

² Εἰς τὸ περὶ τοῦ ποιητοῦ Μαβίλη σημεῖωμά του (δημοσιευθὲν εἰς τὰ Παναθηναῖα τῆς 15—31 Δεκεμβρίου 1912 καὶ ἀναδημοσιευθὲν εἰς τὰς Ἐπιφυλλίδας Ἐλευθερουδάκη, τόμ. Β', τεύχος 3) ὁ Ἀνδρεάδης ὡς ἐξῆς ἐκθέτει τὰ κατὰ τὴν ἔλευσιν καὶ μετὰ ταῦτα παραμονὴν ἐν Κερκύρᾳ τοῦ Ἰσπανοῦ διπλωμάτου: «Ὁ Λαυρέντιος Μαβίλης, ὁ πάππος, ἐπανερχόμενος ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ἰσπανίαν εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν τοιοῦτον ταξίδιον δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ γίνῃ ἀπ' εὐθείας, ἠναγκάσθη νὰ διέλθῃ διὰ Κερκύρας ὁπόθεν ἐσκόπει νὰ διεκπεραιωθῇ εἰς Ἰταλίαν καὶ Νεάπολιν. Κα-

μόνον τὰ κυριώτερα, παρέχουσι σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ἐξήγησιν εἰς τὰ δύο ταῦτα ζητήματα τὰ ὁποῖα ὀρθῶς διείδε καὶ ἔθεσεν ἡ διορατικότης τοῦ Ἀνδρεάδου.

* * *

Ἐκ τοῦ ἀρχαιοτέρου τῶν ἐγγράφων τούτων, πληροφορούμεθα ὑπὸ ποίας περιστάσεις ὁ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει ὡς φαίνεται ὁ ὑπηρετῶν διπλωμάτης, διωρίσθη γενικὸς πρόξενος ἐν Κερκύρᾳ. Πρόκειται περὶ κρυπτογραφικῆς ἐκθέσεως ἀποσταλείσης ἐκ Κερκύρας πρὸς τὸν Ταλλεϋράνδον τὴν 23 Νινὼσε, Αἰ 12 (14 Ἰανουαρίου 1804), ὑπὸ τοῦ παρὰ τῇ Ἑπτανήσῳ Πολιτεῖᾳ ἐπιτετραμμένου Ἀλεξάνδρου Romieu⁴ καὶ ἐχούσης ὡς ἐξῆς:

Citoyen Ministre.—M. Mabili, consul général de commerce espagnol, est arrivé ici il y a trois jours pour remplacer M. le Comte de Messala⁵ de Zante dont le Comte Mocenigo avait sollicité la destitution il y a 8 à 9 mois par le seul motif de son attachement non équivoque pour notre Gouvernement et pour tous les Français. Il prit pour prétexte le choix qu' avait fait cet agent espagnol pour son vice-consul à Corfou, de M. Diloti, mon ami et par là-même odieux au Ministre russe, M. Diloti étant accusé d' être un des acharnés Jacobins de Corfou.

M. Mabili en arrivant est descendu chez M. Gratagliano, consul général napolitain et vice-consul impérial, que je vous ai fait connaître; il est déjà lié intimement avec le Ministre anglais, qu' il ne quitte pas; il n' est venu chez moi qu' après avoir été présenté dans les principales maisons de la ville pour ne pas violer les règles de la décence et celles de l' usage du pays; je m' étais d' abord présenté chez lui.

τὰ τὸν ὀλιγοήμερον ἐν Κερκύρᾳ σταθμὸν εἶδε κόρην τοῦ εὐγενοῦς κερκυραϊκοῦ οἴκου Πιέρρη, ἡράσθη αὐτῆς καὶ ἐπιτυχὸν τὴν χεῖρα της ἀπεφασίσα νὰ ἐγκατασταθῇ ἐν τῇ νήσῳ τῶν Φαιάκων. Θανούσης δὲ μετ' οὐ πολὺ τῆς πρώτης του συζύγου, ἐνυμφεύθη ἄλλην Κερκυραίαν τοῦ ἐπίσης ἐπιφανοῦς οἴκου Δούσμανη, θεῖαν τοῦ ἐπὶ Προστασίας ἐπὶ εἰκοσαετίαν κατ' οὐσίαν πρωθυπουργοῦ κόμητος Ἀντωνίου Δούσμανη, ἐξ ἧς ἀπέκτησεν καὶ τέκνα ἅτινα τὸν συνέδεσαν ὀριστικῶς πρὸς τὸν τόπον. Προκειμένου δ' ὁ υἱὸς του νὰ εἰσελθῇ εἰς τὸ δικαστικὸν στάδιον ἐξήτησε νὰ πολιτογραφηθῇ Ἰόνιος.»

³ Πρβ. Ἀνδρεάδης, Νέα Ἑστία, τόμ. 15, σελ. 487.

⁴ Σώζεται εἰς τὴν σειρὰν Correspondance politique, Iles Ioniennes τόμ. 4, φύλλον 22. Καθῆκον θεωρῶ ὅπως καὶ ἐντεῦθεν ἐκφράσω τὰς θερμότητας μου εὐχαριστίας εἰς τὸν διευθυντὴν τῶν Ἀρχείων τοῦ Quai d' Orsay, κ. Rigault, προθυμότητα διευκολύναντα τὰς ἐρεῖνάς μου.

⁵ Κατὰ τοῦ Δ. Ζώη, Λεξικὸν Ζακύνθου, σελ. 610, ὁ Στέφανος οὗτος Μεσσαλᾶς (1750—1823) ἦτο καὶ πρόξενος τῆς Γαλλίας.

Je dois vous dire que dans sa traversée d' Otranto à Corfou il s' est permis les propos les plus indécents sur le compte du Premier Consul en présence du citoyen Cimara de Céphalonie, officier réformé de l' armée française qui eut à ce sujet une dispute très vive avec lui. Il disait que le Premier Consul était un imposteur, un fourbe etc et avait nouvellement manqué de parole à la Cour d' Espagne etc. Il paraissait que les intentions du Comte Mocenigo sont parfaitement remplies et que l' arrivant a des principes tout opposés à ceux de M. le comte de Messala, son prédécesseur. Je suis avec respect.

ALEX. ROMIEU

Ἀλλὰ βραχὺ μετὰ τὴν ἀφίξιν του εἰς Κέρκυραν, ὁ Ἰσπανὸς πρόξενος κατώρθωσε νὰ διαλύσῃ τὰς ἐναντίον του προκαταλήψεις τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Γαλλίας καὶ νὰ καλλιεργήσῃ ἀρίστας σχέσεις ἰδίᾳ μετὰ τοῦ διαδεχθέντος τὸν Romieu νέου ἐπιτετραμμένου Vigouroux ὅστις εἰς τὰς ἐκθέσεις του ὡς πάντοτε εὐφύμως ἐκφράζεται περὶ τοῦ Μαβίλη. Ὅτε δὲ ἐξεργάγῃ ὁ πόλεμος Γαλλίας καὶ Ρωσσίας τῷ 1805 καὶ ὁ Vigouroux ἠναγκάσθῃ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Κέρκυραν, εἰς τὸν Ἰσπανόν του συνάδελφον ἐνεπιστεύθη τὴν διεύθυνσιν τοῦ γαλλικοῦ ἐν Κερκύρᾳ προξενείου.

Ὁ Μαβίλης μάλιστα διετήρησε τὸ γαλλικὸν τοῦτο προξενεῖον καὶ μετὰ τὴν, συνεπείᾳ τῆς συνθήκης τοῦ Τιλσίτ, δευτέραν γαλλικὴν κατοχὴν ἐν Ἑπτανήσῳ ἄλλ' οὐχὶ ἐπὶ μακρόν. Καὶ τοῦτο οὐ μόνον διότι ἡ ὑπαρξὶς γαλλικοῦ προξενείου (καὶ δὴ διευθυνομένου ὑπὸ ξένου) εἶχε τι τὸ ἀνώμαλον καὶ περιττὸν ἐν γαλλοκρατουμένῃ χώρᾳ, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ Μαβίλης δὲν κατώρθωσε νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν εὐνοίαν τῶν ἐν Κερκύρᾳ ἀντιπροσώπων τοῦ Αὐτοκράτορος, τοῦ τε στρατηγοῦ Μπερτιέ καὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἐπιτρόπου Μπερσιέρ, ὅστις καὶ προυκάλεσε τὴν ἀφαίρεσιν ἀπὸ τοῦ Μαβίλη τοῦ γαλλικοῦ προξενείου καταργηθέντος διὰ διατάγματος αὐτοῦ τοῦ Ναπολέοντος, ὑπογραφέντος ἐν Φωντενεβλώ. Ἀλλὰ τοῦτο προφανῶς ἐπίκρανε τὸν Μαβίλην καὶ κατέστησεν ἔτι δυσχερεστέραν τὴν θέσιν του παρὰ ταῖς ἐν Κερκύρᾳ γαλλικαῖς ἀρχαῖς. Ἐκ δὲ τῆς κατωτέρω παρατιθεμένης ἰσπανιστὶ διαταγῆς τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς 12 Μαΐου 1809, καταφαίνεται ὅτι αὐτὸς ὁ Μαβίλης, ἀπογοητευθεὶς, εἶχε ζητήσῃ δι' αἰτήσεώς του τῆς 8 Δεκεμβρίου 1808, τὴν ἐκ Κερκύρας μετάθεσιν του μετὰ τὴν δικαιολογίαν ὅτι καταργηθείσης τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας, ἡ παρουσία του ἐν Κερκύρᾳ καθίστατο περιττή, τοῦ ἐν Ζακύνθῳ ἰσπανικοῦ προξενείου ἐπαρκοῦντος εἰς τὴν προστασίαν τῶν ἐμπορικῶν συμφερόντων. Καὶ πράγματι ὑπεγράφη ἐν Μαδρίτῃ τῇ

* Βλ. τοὺς τόμους 5 καὶ 6 τῆς αὐτῆς σειρᾶς.

12 Μαΐου 1809 τὸ ἔγγραφον τῆς εἰς Ἰσπανίαν ἀνακλήσεώς του, ἀλλὰ τὸ περιεργον εἶναι ὅτι ὁ Μαβίλης, εἴτε μὴ λαβὼν τὸ ἔγγραφον τοῦτο εἴτε προσποιηθεὶς ἄγνοιαν, ἀπεφάσισε νὰ παραμείνῃ ἐν Κερκύρᾳ καὶ παρέμεινεν ὡς Ἰσπανὸς πρόξενος σχεδὸν ἐπὶ τριετίαν εἰσέτι. Εἰς τὴν ἀπόφασίν του ταύτην θὰ συνετέλεσε, φρονοῦμεν, ἂφ' ἐνὸς ὁ δευτερός του γάμος μετὰ ἐτέρας εὐγενοῦς Κερκυραίας, τῆς θυγατρὸς τοῦ κόμητος Δούσμανη, ἂφ' ἐτέρου δὲ ἡ ἐν Ἰσπανίᾳ ἐμπόλεμος κατάστασις συνεπείᾳ τῆς εἰς τὸν θρόνον τῶν Βουρβόνων ἀναρρήσεως τοῦ Ἰωσήφ Βοναπάρτου.

Ἀλλὰ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ μὲν παρὰ τῷ Ναπολέοντι πρεσβευτὴς τοῦ Ἰωσήφ ἐζήτηε κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1810 τὴν συγκατάθεσιν διὰ τὸν διορισμὸν τοῦ Στεφάνου Μεσσαλά, αἱ δὲ σχέσεις τοῦ Μαβίλη μετὰ τῶν ἐν Κερκύρᾳ Γάλλων δὲν ἐβελτιώθησαν. Ἰδίᾳ δὲ ἡ ἐπιγαμία του μετὰ τῆς οἰκογενείας Δούσμανη ἦν οἱ Γάλλοι ἐθεώρουν ὡς ρωσίζουσαν, κατέστησεν αὐτὸν κάπως ὑποπτον. Ὡς δὲ καὶ ὁ ἐν Κερκύρᾳ διαδεχθεὶς τὸν Μπερσιέρ αὐτοκρατορικὸς ἐπίτροπος Λεσσέψ ἐνήργει ἵνα πεισθῇ ὑπὸ τῆς Γαλλίας ἡ Κυβέρνησις τοῦ Ἰωσήφ Βοναπάρτου καὶ μεταθέσῃ τὸν Μαβίλην ἐκ Κερκύρας. Οὕτω τῇ 8ῃ Ἰουνίου 1811 ἔγραψεν :

Ἰδοὺ τί ἔγραψεν τὴν 12ην Φεβρουαρίου 1810 ὁ Γάλλος ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς τὸν ἐν Κερκύρᾳ αὐτοκρατορικὸν Ἐπίτροπον (τόμος 14, φύλλον 69 τῆς αὐτῆς σειρᾶς) :

M. l' Ambassadeur de Sa Majesté Catholique vient de me notifier Monsieur, la nomination de M. le Comte Estevan Messala en qualité de consul d' Espagne à Corfou.

Avant de proposer à Sa Majesté Impériale et Royale d' autoriser l' admission de cet agent, je vous prie, Monsieur, de vouloir bien m' adresser les renseignements que vous pourrez vous procurer sur la personne de M. le Comte Messala qui est peut être déjà connu dans votre résidence.

Je désirerais savoir en même temps s' il existe actuellement des consuls étrangers à Corfou, quels sont ceux qui y résidaient avant l' occupation de cette place par les armes de Sa Majesté et enfin si leur présence dans l' état des choses pourrait donner lieu à quelqu' inconvénient.

Je vous serai très obligé Monsieur de me donner ces informations et je vous prie d' agréer les assurances de ma haute considération.

CHAMPAGNY DUC DE CADORE

* Βλ. ἐν τῷ τόμῳ 17 (φ. 12 κξξ) τῆς αὐτῆς σειρᾶς μακροτάτην περὶ τοῦ Μαβίλη ἐκθεσιν τοῦ Λεσσέψ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 21 Φεβρουαρίου 1811, ἣς ἡ κατακλείς ἔχει ὡς ἐξῆς : « Je crois au moins inconvenante sa résidence dans les Iles Ioniennes où il est allié par son mariage avec Melle Dusmani à une famille entièrement dévouée à la Russie, créature de cette Puissance influente et dont les principes en politique doivent nous être extrêmement suspects. M de Bouligny, quelque sentiment qu' il professe envers son souverain actuel, n' a ni un caractère ni un esprit qui puissent le mettre à l' abri autant des préjugés nationaux que de l' influence qu' exercent sur lui son épouse, la famille de celle-ci et sa société habituelle.

M. Mabili de Bouligny, consul général d' Espagne dans les îles Ioniennes devait être remplacé dans cette fonction par M. le comte Stephano Messalà, consul de Sa Majesté Catholique à Zante ainsi que Votre Excellence l' avait annoncé à mon prédécesseur par sa dépêche du 12 Février 1810. J' ignore pourquoi cette mutation n' a pas eu lieu et si M. de Bouligny a été confirmé dans sa place de consul général par S. M. le Roi Joseph Napoléon.

La famille à laquelle il appartient est connue par les services qu' elle a rendus dans la carrière diplomatique. M. de Bouligny jouit personnellement d' une réputation honorable; les prisonniers français retenus à Corfou par les Russes lui ont de véritables obligations. Cependant les pertes qu' il a faites par suite de l' invasion de l' Espagne semblent avoir un peu altéré ses sentiments pour la France et l' alliance qu' il a contractée en secondes noces avec une femme de Corfou, l' a mis en rapports habituels avec des familles vouées exclusivement au parti russe. Ce sont ces motifs qui m' ont fait regarder comme dangereuse surtout dans les circonstances actuelles la réunion entre les mains de M. de Bouligny, des consulats de France et d' Italie dont M. Vigouroux lui avait à son départ laissé la gestion et du consulat ottoman, confié précédemment à M. Solivergo, qu' il exerçait sans autorisation officielle de la Porte. Toutefois la mesure sévère que j' ai provoquée et que le Gouvernement m' a ordonné de prendre à son égard ne saurait faire perdre à M. de Bouligny les droits réels qu' il a pour exercer partout ailleurs qu' à Corfou, des fonctions dans lesquelles il s' est acquis depuis longtemps l' estime publique et la confiance des divers nationaux dont il a géré les intérêts. Nous pensons en conséquence, M. le Gouverneur général et moi, qu' il est de la justice du Gouvernement de vouloir bien intervenir en sa faveur auprès de Sa Majesté Catholique à l' effet de lui faire obtenir la place de consul d' Espagne dans l' un des principaux postes du Royaume d' Italie. Je prie personnellement Votre Excellence de prendre cette dernière demande en considération et je regarderai comme une nouvelle marque de la bienveillance dont Elle m' honore tout ce qu' Elle fera pour ce consul que j' ai connu autrefois en Espagne et auquel en mon particulier je m' intéresse beaucoup et depuis longtemps.⁹

⁹ Ὡς εἰ μὴ ἤρχουν πάντα ταῦτα ἐπῆλθεν ἡ παρακράτησις καὶ τὸ ἄνοιγμα ὑπὸ τῆς ἐν Κερκύρα «Ὑψηλῆς Ἀστυνομίας» ἐπιστολῶν καὶ

⁹ Τόμ. 17, φύλ. 322 τῆς αὐτῆς σειρᾶς.

ἐκθέσεων τοῦ Μαβίλη πρὸς τὴν Κυβέρνησιν του ἐν ἧ οὗτος περιγράφει τὴν ἐν Κερκύρα κατάστασιν ὑπὸ πνεῦμα θεωρηθὲν μὴ εὐνοϊκὸν πρὸς τοὺς Γάλλους.¹⁰

Οὐδόλως λοιπὸν παράδοξον εἶναι ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς πανιοχύρου Γαλλίας, ὁ δούξ τῆς Σάντα Φέ, ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ Ἰωσήφ Βοναπάρτου, δι' ἐγγράφου του πρὸς τὸν Μαβίλην τῆς 12ης Σεπτεμβρίου 1811 ἐπανελάμβανε δριμύτερον τὴν διαταγὴν τῆς ἐπανόδου εἰς Ἰσπανίαν. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν του ὁ δούξ, ἐπισυνῆπτεν ἀντίγραφον τῆς προγενεστέρως περὶ ἀνακλήσεως εἰς Ἰσπανίαν διαταγῆς τοῦ προκατόχου του, τῆς 12ης Μαΐου 1809, ἣν ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω. Ἴδου ἀμφότερα τὰ ἐγγράφα :

1. No havendose tenido contextacion alguna al oficio que por este Ministerio se le dirigió a V. por duplicado, con fecha de 12 de Mayo de 1809 comunicandole la supresion de ese consulado y la orden de que regrese a Espana, remito a V. copia de dicho oficio para su inteligencia y gobierno, advirtiendole que en el caso de que en el dia no pudiese V. entregar al Conde Don Esteban Messala los papeles pertinecientes a ese consulado, por estar aquella Isla ocupada por los Ingleses los traiga consigo. Dios guarde a V. muchos anos.

Madrid, 12 de Setiembre de 1811 EL DUQUE DE SANTA - FÉ

2. He recibido una carta de V. de 8 de Diciembre del ano proximo pasado senalada con el No 174 en que me manifiesta que habiendose extinguido el Gobierno Septinsular cree V. inutil su residencia en esa Isla pues la parte mercantil quedara, como antes, suficientemente protegida con el Consulado establecido en la Isla de Zante, y habiendo hecho presente al Rey ha resuelto S. M. que se suprima ese consulado, como V. propone quedando en dar a V. otro destino correspondiente a sus meritos y servicios.

En su consecuencia puede V. restituirse a Espana, dexando los Archivos y efectos de ese Consulado al Consul de Zante Conde Don Esteban Messala a quien en vista de la representacion, que V. me recomienda en su carta de 23 de Febrero No 178, ha venido S. M. en confirmar en aquel destino concediendola seis mil reales de sueldo anuales; lo que participo a V. para su inteligencia y cumplimiento.

¹⁰ Ἀντίγραφα τῶν ἐπιστολῶν τούτων, ἀποσταλέντα εἰς Παρισίους, εὑρίσκονται ἐν τῇ τόμῳ 18, φύλ. 34—39 καὶ 106—114 τῆς αὐτῆς σειρᾶς.

¹¹ Τόμος 18, φύλ. 236.

Dios guarde a V. muchos años.
Madrid, 12 de Mayo de 1809.

EL DUQUE DEL CAMPO DE ALANGE

Μετὰ τὴν λήψιν τῶν ὧς ἄνω ἐγγράφων ὁ Μαβίλης ἠναγκάζετο πλέον νὰ ἀνακοινώσῃ εἰς τὸν Λεσσέψ τὴν κατάργησιν τοῦ προξενίου καὶ τὴν προσεχῇ του ἀναχώρησιν εἰς Ἰσπανίαν. Ἐπισυνάπτων ἀντίγραφα τῶν δύο τούτων διαταγῶν, ἔγραφε πρὸς τὸν Λεσσέψ τῇ 8 Φεβρουαρίου 1812 :

Monsieur le Commissaire Impérial.

Par les deux copies authentiques que j' ai l' honneur d' accompagner, Vous observerez la suppression de ce Consulat, la permission de me rendre en Espagne et la confirmation de l' emploi de consul dans l' île du Zante de Monsieur le Comte Etienne Messala.

Mon départ je le vérifierais vers la fin du mois de Mars prochain, au commencement de la belle saison, l' exigeant ainsi la complexion délicate de mon épouse.

Tandis que je puisse venir en personne prendre vos ordres je vous prierai, Monsieur le Commissaire Impérial, de vouloir bien agréer mes sentiments de gratitude pour les bontés que vous m' avez prodiguées et le respect le plus profond avec le quel j' ai l' honneur de vous saluer.

MABILI DE BOULIGNY 12

Ἄλλ' ἢ ἀναγγελθεῖσα ἀναχώρησις εἰς Ἰσπανίαν δὲν ἐπραγματοποιήθη. Ἐνεκα προφανῶς οἰκογενειακῶν λόγων, ὁ Μαβίλης προὔτιμησε τὰ παραιτηθῇ τοῦ διπλωματικοῦ σταδίου καὶ ἀπεφάσισε νὰ παραμείνῃ ἐν Κερκύρα. Εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην τοῦ Ἰσπανοῦ προξένου ἢ Ἑλλὰς ὀφείλει τὸν ποιητὴν τῆς «Λήθης» καὶ τὸν ἥρωα τοῦ Δρίσκου !

M. Θ. ΛΑΣΚΑΡΙΣ

EN PATRIOTIKON ONEIRON DIAΛΥΘEN

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ 1854

ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟΝ ΙΩΑΝ. ΑΛΦΟΝΣΑΤΟΥ ΤΥΠΑΛΔΟΥ*

ΕΓΓΡΑΦΟΝ 4ον

Ἐπιστολὴ ἐκ Μεσολογγίου τοῦ ταγματάρχου Π. Κουρκουμέλη, μεταδίδουσα ἀνακρινωθὲν τοῦ Νομάρχου Ζυγομαλά - 28 Φεβρουαρίου - περὶ μεγάλης νίκης τῶν ἐπαναστατῶν παρὰ τὸν Λοῦρον.

Βεγάνι 28 Φεβρουαρίου

ΚΕ ΔΕΣΥΛΛΑ

Ταύτην τὴν στιγμὴν, ὥραν 6 μ. μ., ἀφίχθη ἐνταῦθα ἐκ τοῦ χωρίου Προδρόμου τοῦ Δήμου Ἀστακοῦ κάτοικός τις τοῦ χωρίου τούτου, ὅστις μᾶς ἀνήγγειλεν ὅτι χθὲς τὸ πρωὶ ἀφίχθησαν εἰς τὴν Βανδύλαν, χωρίον τοῦ Δήμου Σουλίου, δύο ποιμένες βλάχοι, ἀφιχθέντες αὐθημερόν ἐκ Βονίτισης, οἵτινες ἀνήγγειλον τὴν χαρμόσυνον εἶδησιν ὅτι οἱ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀποβιβασθέντες τακτικοὶ ὀθωμανοὶ στρατιῶται, συνιστάμενοι περίπου τῶν 1400, ἔχοντες μαζύ των καὶ τὰ 6 πεδινὰ πυροβόλα, ἀποπειραθέντες νὰ διευθυνθῶσιν εἰς Ἄρταν πρὸς βοήθειαν τῶν πολιορκουμένων Τουρκαλβανῶν, ἀπεκρούσθησαν ἡρωϊκῶς εἰς τὴν θέσιν Λοῦρον ὑπὸ τοῦ Σώματος τοῦ ἐκείσε τοποθετημένου γενναίου Συγταγματάρχου Κάσκαρη, πιθανόν δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀντιστρατ. Τζαβέλλα, διότι καὶ οὗτος εἶχε διευθυνθῇ πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Κατεστράφησαν ἐντελῶς ὑπὸ τῶν Χριστιανικῶν ὅπλων, ἀφίσαντες καὶ τὰ πυροβόλα εἰς τοὺς νικητάς.

Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΖΥΓΟΜΑΛΑΣ

ΦΙΛΕ,

Μετὰ τὴν ἐπιστολήν μου ἔλαβον τὸ παρὸν ἀντίγραφον καὶ ὥς πολὺ σπουδαῖο καὶ χαρῶπό σᾶς τὸ διευθύνω. Ἦταν καὶ ἄλλα γράμματα ἀπὸ Βονίτζαν, τὰ ὅποια δὲν ἀνέφερα πλὴν ὅλα ἤφεραν ἡμερομηνίαν 26 καὶ ὥς φαίνεται ἡ μάχη ἔλαβε τέλος κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἤτοι τὴν 26.

Εἰς Μεσολόγγιον 1 Μαρτίου 1854

Ὁ φίλος σου

Π. ΚΟΥΡΚΟΥΜΕΛΗΣ

ΕΓΓΡΑΦΟΝ 5ον

Ἐπιστολὴ Κουρκουμέλη πρὸς Ι. Α. Τυπάλδον ἐκ Μεσολογγίου, 7 Μαρτίου. Ἀναγγέλλει νίκας τῶν ἐπαναστατῶν καὶ φυγὴν τουρκικοῦ στρατοῦ ἀπὸ τὴν Ἄρταν.

* Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεῦχος.

Μεσολόγγιον τῆς 7 Μαρτίου 1854

ΦΙΛΤΑΤΕ ΚΥΡΙΕ ΤΥΠΑΛΔΕ,

Σήμερον σᾶς ἀναγγέλλω χαρμωσύνους εἰδήσεις ἀπὸ τὰ ἑλληνικά στρατόπεδα. Ὁ στρατηγὸς Θ. Γρίβας πρὸ ἡμερῶν πολιορκῆτο ἀπὸ τοὺς Τούρκους εἰς ἓν χωρίον, μίαν ὥραν μακρὰν τῶν Ἰωαννίνων, ὅτα· ἔφθασε ὁμοῦ βοήθεια ἀπὸ δύο ἄλλους τὸν Εὐθύμιο Ζίκο καὶ ἓναν ἄλλον κατέτρεψαν τοὺς Τούρκους εἰς φυγὴν, σκοτώσαντες πολλοὺς ἐξ αὐτῶν καί, ὡς γράφουν πολλοὶ, ἓναν λοχαγὸν τοῦ πυροβολικοῦ καὶ ἓναν ἡμεῖς οἱ Ἰωαννῖται.

Εἰς Πέτα ἐπίσης οἱ ἰδιοὶ μας ἐνίκησαν τοὺς ἐξελθόντας κατ' αὐτῶν Τούρκους, φονεύσαντες πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, τοὺς ὁποίους ἐκυνήγησαν μέχρι τῆς πόλεως, ὅπου ἐπνίγησαν καὶ πολλοὶ εἰς τὸν ποταμὸν, μὴ δυνήθεντες νὰ ἀπεράσουν ἀπὸ τὴν γέφυραν. 350 - 400 Τζάμηδες ἔφυγαν ἀπὸ τὴν Ἄρτα διὰ τὴν μάχην ταύτην. Λέγουν οἱ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εἰσέλθουν καὶ ἄλλοι, ὅτι ἐβιάστηκαν διὰ τὴν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα ἐπανάστασιν. Τὸ βέβαιον ὁμοῦ εἶναι ὅτι αὐτοὶ ἦταν εἰς Σαλαῶραν καὶ ἐπερίμεναν πλοῖον διὰ νὰ τοὺς πάρῃ.

Σᾶς ἀσπάζομαι ἐκ ψυχῆς. Γράμματα τοῦ Ἰωάννου σήμερον δὲν εἶχον.

Ὁ φίλος σου

Π. ΚΟΥΡΚΟΥΜΕΛΗΣ

ΕΓΓΡΑΦΟΝ 6ον

Ἐπιστολὴ (20 Μαρτίου) Ἰωάν. Πεταλᾶ ἐκ Καρβασαῤᾰ πρὸς Παναγὴν Ἀλφ. Τυπάλδον εἰς Ἀθήνας, πληροφοροῦσα τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἰωάν. Ἀλφ. Τυπάλδου ἐκ Καρβασαῤᾰ διὰ Πέτα, ὅπου 3 χιλιάδες ἐπαναστάται ἐτοιμάζουν τὴν πολιορκίαν τῆς Ἄρτας. Ἐπτανησιακὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Ἀγῶνος καὶ σῶμα Εὐμορφοπούλου. Ὁ Γρίβας ἀπὸ τὸ Μέτσοβο (!) θὰ πολιορκήσῃ τὰ Ἰωάννινα.

Καρβασαῤᾰ τῇ 20 Μαρτίου 1854

ΚΥΡΙΕ Π. ΤΥΠΑΛΔΟ,

Δὲν σᾶς ἀποκρίθηκα ἐγκαίρως εἰς τὴν φιλικὴν σας τῆς 3 λήγοντος.

Τὸν αὐτάδελφόν σας Ἰωάννην τὸν ἔχω εἰς τὴν οἰκίαν μου. Ἀνεχώρησε πάλιν διὰ Πέτα ἀπόψε. Τοῦ ἔχω γράμματα νὰ τοῦ στείλω ἐκεῖ. Νέον δὲν ἔχω νὰ σᾶς εἶπω. Ἡ ἐπανάστασις τῆς Ἡπείρου προσδεύει.

Ὁ Γρίβας ἀνεχώρησε διὰ τὸ Μέτσοβο διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ σὲ πολιορκίαν τὰ Ἰωάννινα. Ὁ Τζαβέλλας καὶ λοιποὶ ἐσυνάχθησαν εἰς Πέντε Πηγάδια περὶπου τρεῖς χιλιάδες διὰ νὰ πολιορκήσουν τὴν Ἄρταν.

Ἐμαθα μὲ εὐχαρίστησίν μου ὅτι εἰς Μεσολόγγι οἱ πατριῶτες μας ἤρταν καὶ ζητοῦν ὅπλα. Ἐπρεπε ἡμεῖς νὰ ἐνεργήσῃτε νὰ λάβουν. Ἐγὼ ἔχω τὴν τιμὴν νὰ εἶμαι ἐπίτροπος ἀπὸ τὴν ἐν Πάτραις Ἡπειρωτικὴν Ἐπιτροπὴν καὶ ἀπὸ τοὺς ὅξω ἀντιπρόσωπους διὰ τὰς ὑποθέσεις. Πληροφοροῦμαι μὲ εὐχαρίστησίν μου ὅτι αὐτοῦ ἐσυστήθη Ἐπτανησιακὴ Ἐπιτροπὴ. Ἐγὼ ὡς Ἐπτανησιώτης ἔχω τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ὑπηρετήσω τὴν πατρίδα μου καλύτερα καὶ θέλω προσφέρει τὴν συνδρομὴν μου διότι μῆς ἀντιπράττουν τοὺς Ἐπτανησίους.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ συστήσετε αὐτοῦμίαν Ἐπιτροπὴν γιὰ νὰ δύναται νὰ τοὺς οικονομῇ. Μάλιστα κατὰ παραγγελίαν τοῦ ἀδελφοῦ ἔδωσα καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Εὐμορφοπούλου 180 ὀκάδες ψωμί. Ἐν τοσούτῳ πρέπει τοὺς ἐν Μεσολόγγι πατριώτας μας νὰ ὀπλίζετε.

Σᾶς ἀσπάζομαι, ὁ φίλος σας

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΕΤΑΛΑΣ

ΕΓΓΡΑΦΟΝ 7ον

Ἀναφορὰ ἐκ Καρβασαῤᾰ (14 Ἀπριλίου 1854) πιθανῶς διὰ τὰ Ἀνάκτορα ἢ τὴν Κυβέρνησιν, ἀναγγέλλουσα τὴν πανωλεθρίαν τῶν Ἐπαναστατῶν εἰς τὸ Πέτα.

Καρβασαῤᾰ τὴν 14 Ἀπριλίου 1854

ΚΥΡΙΕ,

Τὸ Πέτα ἀπὸ χθὲς εἶναι εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων ⁽¹⁾ Ἡ ἐπανάστασις τῆς Ἡπείρου κατ' ἐμὲ ἐτελεύτησε. Τὰ δεινὰ ταῦτα ἐπέφερε προδοσία. Μάθε τὰς ὀλεθρίας εἰδήσεις! Τὴν Κυριακὴν 11 τρέχοντος μηνός, 1100 Τούρκοι εἰσῆλθον εἰς Ἄρταν διὰ τῆς Σαλαῶρας, χωρὶς προσβολὴν, κατὰ τὸ σῶνθηδες. Τὴν 12 συνέβη ἀψιμαχία. Οἱ Τούρκοι κατεδιώχθησαν ἀνευ ἀνάγκης τῶν καὶ ἐφονεύθησαν Ἕλληνες τέσσαροι, ἐν οἷς καὶ ὁ Ζωγράφος καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Ν. Τζαβέλλα Σπυρίδων, ἐπληγώθησαν δὲ δύο ἵππεις καὶ δύο ἵπποι καὶ Τούρκοι ἕως τριακόντα πέντε. Τὴν χθὲς εἶθε νὰ μὴν ἐξημέρωνε! Χίλιοι Τούρκοι ἐπλησίασαν εἰς Πέτα! Πρῶτος, ὁ Τζαβέλλας ὑπεχώρησε ἅμα ἤκουσε τὸ πρῶτον ἐχθρικὸν πυροβόλον. Ποῦ ἐπῆγε καὶ ποῦ διευθύνεται ἀγνοεῖται. Μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν οἱ Τούρκοι εἰσῆλθον εἰς Πέτα, τρέψαντες κατὰ πρῶτον εἰς φυγὴν τὸ σῶμα τοῦ Κολοκοτρώνη. Οἱ πάντες ἐτρέπησαν εἰς φυγὴν κακὴν κακῶς. Ἀγνοεῖται ποῦ διευθύνονται. Μόνον ἐτρέπησαν εἰς φυγὴν κακὴν κακῶς. Ὀχυρώθησαν καὶ πολεμοῦν. Οἱ Τούρκοι Ζάχος καὶ Καραϊσκάκης οἰκίας τοῦ Πέτα. Ἐκ τῶν τραπέντων εἰς φυγὴν ἐφονεύθησαν πολλοί, διότι τὰ μέρη ὅλα εἶχον καταλάβει οἱ Τούρκοι. Πολλοὶ ἐκ τῶν διασωθέντων ἐξακολουθοῦν νὰ ἐρχονται ὅλοι ἐνταῦθα καὶ ἐντεῦθεν διὰ τὰ ἐνδότερα. Ἐκ τῶν Πελοποννησιακῶν σωμάτων δὲν εἶδον παρ' ὀλίγους. Ἐκ τοῦ Κολοκοτρώνη εἰσέτι καὶ τὰ τῶν ἄλλων δὲν γινώσκωμεν ποῦ εἶναι. Οἱ πάντες καλοῦν τὸν Τζαβέλλα προδότην καὶ καταστροφέα τοσούτων ἀνδρῶν καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος. Τὸ Νεοχωράκι ἐπυροπολήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἵτινες διευθύνθησαν εἰς τὸ Σομόντι, ὅπου εἶναι ὁ Θεμελῆς ὀχυρωμένος, ὅστις φοβούμενος μὴν ὑποχωρήσῃ, ἀπέστειλεν ἀπὸ πρὸς τὰ τέσσαρα τηλεβόλα του εἰς Ἀράπην. Ταῦτα εἶπον οἱ διασωθέντες καὶ οἱ χθὲς καὶ σήμερον ἐλθόντες ταχυδρόμοι. Ἐλέχθη ὅτι ὁ Μεταξᾶς ἐφονεύθη. Οἱ Ζάχος καὶ Καραϊσκάκης ἐξῆλθον τοῦ Πέτα ξιφίρεις, πληγωθέντες τοῦ δευτέρου ἐλαφρὰ εἰς τὸν πόδα Ἀλλ' αἱ τελευταῖαι εἰδήσεις χορῶν διαβεβαιώσεως. Φόβοι ἠγέρθησαν μήπως γίνῃ ἐπιδρομὴ ἐντὸς τῶν ὁρίων μας.

¹ Βρίσκουμε ἐνδιαφέρουσα νὰ ἀναφέρουμε ἐδῶ τὴν ἱστορικὴν ἔκθεσιν τοῦ ποτριώτου Δημ. Μπατέλη (Βλ. Χιώτην, τόμ. Β', σελ. 804). Ὁ Μπατέλης ἦταν ἀπὸ τοὺς πρῶτους ποῦ ἐμυήθησαν, προσκληθεῖς

"Οθεν ἀπὸ ψῆς κατεπειγόντως ἀνεχώρησαν ἐντεῦθεν ὁ 'Ιωάννης Κίττος καὶ 'Απόστολος 'Αποστολόπουλος, ὅπως καταλάβουν τὸ Μακρυνόρον καὶ σήμερα ἀνεχώρησαν ὁ Σκηλοδήμος διὰ τὸ "Αννηνον καὶ ὁ Σέχος διὰ τὸν 'Αράπην- Αὐριον ἵσως ἔχουμεν ἀκριβεῖς πληροφορίας, ἀλλὰ τὸ ταχυδρομεῖον δὲν ἀναχωρεῖ δι' αὐτόσε. Πλοῖον Αὐστριακὸν πολεμικὸν εἰσῆλθεν χθὲς εἰς τὸν κόλπον μας. Πολὺ ἀργὰ εἰσῆλθεν!

'Η "Ηπειρος ἐτάφη ἀπὸ τὰ τέκνα της.

Σῆς προσκυνῶ (ἄνευ ὑπογραφῆς)

ἐπίτηδες στὴν 'Αθήνα, στὴ σχεδιαζόμενη ἐπανάσταση τῶν ὑποδούλων ἐπαρχιῶν. 'Επιστρέψας στὴ Ζάκυνθο συνεννοήθη ἀμέσως με τοὺς ἐκεῖ πατριῶτες, τοὺς περίφημους ριζοσπάστες Ναθ. Δομενεγίνη, Γουλιέλμο Μινῶτο καὶ Δομβάρδο καὶ με τὸν Καλλίνικο, Λισγαρά, Βερύκιο καὶ σχηματίσε ἀμέσως ἐπιτροπὴ πρὸς ἀποστολὴν ἐθελοντῶν καὶ ἐνέργεια ἐράνων. Πρῶτα ἀνεχώρησε ἓνα σῶμα ἀπὸ 60 ἄνδρες με ἀρχηγούς τὸν Γρώπα ἀπὸ τὸ Γερακάριο καὶ τὸν Σαράντη Κολουβά ἀπὸ τὸ Σκουλικάδο. 'Ο 'Αρμιοστὴς Οὐάρδος ἔλαβε ἀμέσως δραστήρια μέτρα νὰ ἐμποδίσῃ κάθε ἐπαφὴ τῶν 'Ιονίων με τοὺς 'Επαναστάτες. 'Ο στόλος ἀρχισε περιπολίες καὶ συνελάμβανε κάθε καράβι με ἄνδρες. Οἱ ρωσοφίλοι ἐξωρίζοντο. 'Ὡς τόσο ὁ ἐνθουσιασμός τῶν Ζακυνθίων καὶ Κεφαλληνίων ἦταν μεγάλος. 'Εἶχα συμφωνήσει—γράφει ὁ Μπατέλης—με ἓνα πλοίαρχον Γαλαξιδιώτην νὰ μεταφέρῃ ὑπὲρ τοὺς 200 ἄνδρας στοὺς ὁποίους εἶχα πῆ ἵνα εἰς ρητὴν ἡμέραν καὶ ὥραν παρευρεθῶσι εἰς θέσιν τινά. 'Ο πλοίαρχος ὅμως ἐφοβήθη καὶ ὥς ἐκ τούτου ἐβιάσθη νὰ συμφωνήσῃ μετὰ τινος πλοίαρχου συμπατριώτου μου. 'Αλλὰ ἡ-ο μικρὸν καὶ μόλις χωροῦσε 50 ἄνδρας. 'Εγὼ τότε εὐρέθην εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν καὶ δὲν ἤξευρα τί νὰ πράξω, καὶ κατευνάσω τὸν ἐνθουσιασμόν τῶν συμπατριωτῶν μου, οἱ ὅποιοι ὁμοφώνως καὶ ὁμογνώμως ἐρρίπτοντο εἰς τὴν θάλασσαν, ἀμιλλώμενοι τίς νὰ προφθάσῃ τὸ πλοῖον... καὶ μόλις ἡδυνήθη νὰ κατωρθώσω νὰ μὴ καταποντισθῇ τοῦτο ἐκ τῆς πλησμονῆς, παρατήσας 250 κλαίοντας καὶ μεμψυμοιροῦντας διὰ δὲν ἡδυνήθησαν νὰ συμμεθέξωσι προλαμβάνοντες.

Στὸ Μεσολόγγι ὁ Δραγῶνας ἐνώθη με 300 ἄλλους Ζακυνθινούς καὶ ἄλλους τόσους Κεφαλληνούς καὶ μερικοὺς ἀπὸ τ' ἄλλα νησιὰ καὶ ἐσχημάτισε τὸ σῶμα τὸ 'Επτανησιακὸν ἐκ 712 ἄνδρων. Οἱ Ζακύνθιοι εἶχαν ἀρχηγούς τὸν Ναθαναὴλ Δομενεγίνη, τὸν Γουλιέλμο Μινῶτο, τὸν Κολουβά, Γρώπα, Δραγῶνα, Βούρτη καὶ Μπατέλη, οἱ δὲ Κεφαλληνεῖς τὸν Πανᾶ, Γ. Μεταξᾶ, Λούτσο, 'Αντύπα, Παπύρη, Λιβανᾶ καὶ Παπᾶ Ζερβό.

Φρούραρχος στὸ Μεσολόγγι ἦταν ὁ συνταγματ. Κουρκουμέλης, ποὺ παρέδωκε στὸν κάθε ἐπαναστάτη ἀπὸ ἓνα ὄπλο καὶ μίαν μπαλάσκα. Τὸ πρωτὶ τῆς 21 Μαρτίου πληθεὺς κόσμος τοὺς ηὔχρησε τὸ κατευόδιο, με ζητωκραυγές. 'Όταν τὸ σῶμα πέρασε στὸ τουρκικὸ ἔδαφος διετάχθη ἀπὸ τὸν στρατηγὸ Τζαβέλλα νὰ καταλάβῃ τὸ χωρίο Μπάνιο. Κατόπιν οἱ Κεφαλληνεῖς με 30 Ζακυνθίους, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους ἦσαν καὶ οἱ ἀρχηγοί, κατέλαβον τὴν θέσιν Κουμπότι. Τὸ πρωτὶ στίς 4 'Απριλίου, 3000 τακτικοῦ στρατοῦ καὶ Τουρκαλβανοὶ ἀπέκλεισαν τοὺς ἐπαναστάτες, ἀλλὰ κατόπιν ἀπεχώρησαν στὴν 'Αρταν. Τότε ὁ Τζαβέλλας διετάξε νὰ συγκεντρωθῶν ὅλα τὰ σῶματα στὸ Πέτα στίς 10 'Απριλίου, γιὰ νὰ μεταβοῦν κατόπιν στὰ Πέντε Πηγάδια κι' ἀπὸ ἐκεῖ νὰ ξεσηκώσουν τὸ Σοῦλι οὗ ἐπανάσταση.

'Ενῶ ὅμως—γράφει ὁ Μπατέλης—ὁ στρατηγὸς Τζαβέλλας εἶχεν ὀριστικὴν διαταγὴν νὰ μὴ ρίψῃ οὐδεὶς οὔτε ἓνα πυροβόλον, μερικοὶ Πελοποννήσιοι καὶ 'Ηπειρώται κατέβαιναν τὴν νέαν Δευτέραν ἀπὸ τοῦ Πέτα εἰς τὸν κάμπον τῆς 'Αρτας, διὰ νὰ πάρουν ὀλίγα πρόβατα. Βλέποντάς τοὺς οἱ Τοῦρκοι ἐξῆλθεν ἓνας λόχος σχεδὸν καὶ ἀντήλλαξαν ὀλίγους πυροβολισμούς. Βλέποντας οἱ ἱδικοί μας διὰ ἐκτυπήθηκαν οἱ ἡμέτεροι κατέβηκαν εἰς τὸν κάμπον τῆς 'Αρτας καὶ ἔλαβον ἐνεργητικὸν μέρος μαζὶ με τοὺς ὀλίγους Πελοποννησίους καὶ 'Ηπειρώτας. Καὶ τότε ἐξῆλθαν 4000

περίπου Τοῦρκοι καὶ ἐκτυπήθημεν. 'Η συμπλοκὴ διήρκεσεν ἀπὸ τὰς 7 τὸ πρωτὶ μέχρι τὸ ἑσπέρας. 'Εξ φορὰς μᾶς ὀπισθοδρόμησαν καὶ 7 ἡμεῖς αὐτούς. Διάφοροι ἀπὸ τοὺς ἡμετέρους ἐφονεύθησαν καὶ ἄλλοι περισσότεροι Τοῦρκοι. Ἰὸ ἑσπέρας ἦλθαμε εἰς τοῦ Πέτα καὶ οἱ Τοῦρκοι μῆκαν στὴν 'Αρτα.

'Εἴμεθα, ἐξακολουθεῖ ὁ Μπατέλης, κατακουρασμένοι καὶ λιποθυμισμένοι τῆς πείνης καὶ ἐπλαγιάσαμεν εἰς τὸ ὑπαιθρον ἀπὸ λίαν πρωτὶ. Τὰς 11 'Απριλίου ἀκούομεν τρίτην φορὰν «εἰς τὰ δπλα!» 'Όλοι εὐθὺς ἐσηκώθημεν καὶ ἀρχίσασμεν νὰ φτιάνωμεν τὰ λεγόμενα ταμπούρια. Οἱ Τοῦρκοι ἤρχισαν νὰ μᾶς κτυπῶσιν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη. Πολλὰ σώματα δὲν ἔλαβον μέρος εἰς τὴν συμπλοκὴν, διότι ἐβλεπαν τὸν κίνδυνον. 'Εως 1000 ἐκ τῶν ἡμετέρων, οἱ Ζακύνθιοι καὶ Κεφαλληνεῖς Χειμαριῶται καὶ διάφορα ἀποσπάσματα Πελοποννησίων καὶ 'Ηπειρωτῶν ἔλαβον ἐνεργητικὸν μέρος, ἀλλὰ ἔπειτα ἀπὸ μίαν ραγδαϊοτάτην βροχὴν, ἀφοῦ δὲν ἔπιοσαν φωτιά τὰ δπλα, ἦταν τὰ πλεῖστα τῆς παλαιᾶς κατασκευῆς, ἥνοιξεν ἓν Πελοποννησιακὸν σῶμα κατὰ τὸ μέρος τῆς μονῆς Φανερωμένης. Οἱ Τοῦρκοι θηριωδῶς τοὺς ἐκυνηγοῦσαν. Τοῦτο βλέποντα τὰ λοιπὰ σώματα διήτο ἀδύνατον ν' ἀνθέξωσι, διότι αὐτοὶ οἱ Τοῦρκοι εἶχαν ὅλα τῆς νεωτέρας τελευταίας κατασκευῆς, τακτικῶς ὑπεχώρησαν. Εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ Ζακυνθίου σώματος ἦταν ὁ ἐθνομάρτυς Ναθαναὴλ. Ἰὸν θάνατόν του οὐδεὶς ἀπὸ ἡμᾶς εἶδεν, εἰμὴ μόνον ὁ γενναῖος Γουλιέλμος Μινῶτος καθ' ὁδὸν ὅπου ἐφεύγομεν με λέγει: «Φίλτατε Πατέλη, ἐχάσαμεν τὸν φίλον μας Ναθάλε». Τὸν ἠρώτησα πῶς; Μοῦ ἀπήντησεν δι' ἓν σῶμα Τουρκαλβανῶν ἐνδυμένων ὡς τοὺς Χειμαριώτας ἐπέπεσε ξιφῆρες εἰς τὰ ταμπούρια μας, ὅταν ἓνας Κορωνιὸς μᾶς φωνάζει ἐμὲ καὶ τοῦ Ναθαναὴλ νὰ φυλαχθῶμεν. 'Εγὼ ὑπήκουσα, ὅπου εἶδα τὸν Ναθαναὴλ νὰ ρίψῃ δύο πυροβολισμούς, ἔναν με ντυφέκι καὶ ἓν ἄλλον με τὸ πιστόλι. 'Εκείνην δὲ τὴν στιγμὴν εἶδα ἔως 20 Τουρκαλβανούς νὰ τὸν περικυλώσουν, ἀλλὰ τὸ τέλος του εἶναι ἄγνωστον εἰς ἐμέ. 'Αφοῦ εἴμεθα μίᾳς ὥρας ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Πέτα, ἐχάσαμεν τὸν δρόμον, καθόσον ἦτο μεγάλη ὁμίχλη. Πρέπει νὰ ὁμολογήσω δι' ὁ Σπυρίδων Καραϊσκάκης, φθάσας ἐγκαίρως μετὰ πολλοὺς ἀρματωλούς, μᾶς ἔσωσε τοῦ κινδύνου δείχνων εἰς ἡμᾶς τὸν δρόμον. Μᾶς διηύθυνεν εἰς ἓν χωρίον ὀνομαζόμενον Φλωριάς, ὅπου ἐκεῖ διενυκτερεύσαμεν. Μετὰ ταῦτα ἦλθομεν εἰς Καρβασαράν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Μεσολόγγιον, ὅπου διελύθημεν.

'Ο Χιώτης ἀναφέρει δι' ὁ Δομενεγίνης συνελήφθη αἰχμάλωτος καὶ μετεφέθη ὑπὸ τῶν Τουρκαλβανῶν σιδηροδρόμιος εἰς 'Αρταν, ὅπου ἀφοῦ τὸν ὑπέβαλαν σὲ μαρτύρια τὸν ἀπεκεφάλισαν. 'Ο ἀδελφός του Πέτρος, μὴ γνωρίζοντας τὴν τύχην του, πῆγε ἀμέσως στὴν 'Ηπειρο διὰ τὸν ἐλευθερώσῃ πληρώνοντας λύτρα. Πολλοὶ κατηγοροῦν τὸν ἀρμιοστὴ Οὐάρδο δι' ἀπὸ ἐκδίκησιν δὲ, μεσολάβησε, ὅπως ἔκαμε γιὰ ἄλλους, νὰ τὸν σῶσῃ.

Κατὰ μίαν ἄλλην μαρτυρίαν ποὺ ἀναφέρει ὁ Χιώτης (σελ. 311) οἱ Τοῦρκοι στὸ Πέτα ἦταν 12,000 ἐνῶ οἱ 'Ελληνεῖς μόνον 1500. 'Ο Χιώτης λέει δι' πιθανώτατα ὁ Δομενεγίνης ἐφονεύθη ἐπὶ τόπου. 'Ο Γουλιέλμος Μινῶτος, μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐπανάστασεως μετέβη στὴν 'Αθήνα καὶ μετὰ ἀμέσως στὴν Κριμαίαν, ὅπου ἐπολέμησε με τοὺς ἐκεῖ ἔλληνες ἐθελοντές.

(Τὸ τελευταῖον ἔγγραφο στὸ προσεχὲς τεῦχος)

ΤΟ ΑΓΑΛΜΑ ΤΟΥ ΜΑΙΤΛΑΝΔ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ

ΤΑ ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΚΑΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΝ

Πόσον ἐμίσουν οἱ Ζακύνθιοι τὸν Ἀγγλον Ἀρμοστήν Μάιτλανδ ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ ἀφηγηθῶ ἄλλοτε. Καὶ τὸ μῖσος τὼν ἦτο δίκαιον. Διότι ὅπως γράφει Γάλλος περιηγητής, ἐπισκεφθεὶς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Ἀρμοστείας του τὴν Ζάκυνθον «ἡ ἀσχημία τῆς μορφῆς του ἦτο ἀποκρουστικὴ ὅσον καὶ ἡ μοχθηρία τῆς ψυχῆς του». Κατὰ τὸ διάστημα τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως δὲ τὸ μῖσος τῶν Ζακυνθίων ἠϋξήσεν ἀκόμη περισσότερο, διότι ὁ Μάιτλανδ ἠμπόδισε τοὺς Ζακυνθίους νὰ βοηθήσουν τοὺς μαχομένους ἀδελφούς των καὶ ὑπέβαλε πολλοὺς Ζακυνθίους εἰς μεγάλα βασανιστήρια καὶ φυλακίσεις διὰ τὰς φιλελληνικὰς τὼν ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι ἐστενοχώρουν τὸν φιλότουρκον Ἀρμοστήν. Καὶ ὅμως—εἰρωνεία τῶν καταδυναστευομένων—οἱ Ζακύνθιοι ἠναγκάσθησαν νὰ δεχθῶν εἰς τὴν πόλιν τὴν προτομὴν τοῦ... Λατρευτοῦ τῶν Ἀρμοστών, ἡ ὁποία σώζεται μέχρι σήμερον, διότι ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις ὅταν ἐξεχώρησε τὰς Ἰονίους νήσους εἰς τὴν Ἑλλάδα, γνωρίζουσα τὴν ἀγάπην τὴν ὁποίαν εἶχον οἱ Ζακύνθιοι εἰς τὴν μνήμην τοῦ Μάιτλανδ, καίτοι εἶχον περάσει πεντήκοντα ὅλα ἔτη ἀπὸ τοῦ θανάτου του, ἐφρόντισε νὰ θέσῃ εἰς τὴν συνθήκην τῆς ἐκχωρήσεως ὅρον διὰ τοῦ ὁποίου κατ' οὐδένα τρόπον ἐπετρέπετο νὰ μετακινήθῃ ὁ ἀνδριάς ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου εὑρίσκεται σήμερον. Ἰδοὺ τὸ κείμενον τοῦ ψηφίσματος τὸ ὁποῖον οἱ Πρόκριτοὶ Ζακύνθου ὑπέβαλον εἰς τὸν ἐπίτεδες μεταβάντα εἰς Ζάκυνθον στρατηγὸν Μάιτλανδ, τὴν 24 Νοεμβρίου 1816, ληφθὲν ἀπὸ τὴν Ἐφημερίδα Ἰονικὴν (ἀρ. 91) τὴν ἐκδιδομένην ἑλληνιστὶ εἰς Κέρκυραν.

«Οἱ ὑπογεγραμμένοι δὲν ἤθελε δυνηθῶσι καλλιώτερα οὔτε κατ' ἄλλον τρόπον νὰ παραστήσωσι σαφῶς τὰ ἴδια των καὶ τὰ κοινὰ πιστὰ φρονήματα τῆς εὐγνωμοσύνης των καὶ τῆς εὐλαβείας πρὸς τὸ μεγαλόψυχον Βρετανικὸν ἔθνος παρὰ ἀφιερῶντες πρὸς τὸ ἐκλαμπρον καὶ ὑψηλούστατον Ὑποκείμενον, τὸ ὁποῖον ἐδιορίσθη νὰ συντάξῃ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς νήσου ταύτης καὶ ἐν ταύτῃ ὅλῳ τοῦ Ἰωνικοῦ λαοῦ, στηρίζον τὰς βάσεις τοῦ παντοτεινοῦ πολιτικοῦ συστήματος, ἓνα Μνημεῖον, τὸ ὁποῖον νὰ μείνῃ αἰδίως εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀπογόνων.

Ἐνα ἐμβληματικὸν Ὑποπόδιον ἐκ μαρμάρου (ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον θέλει στηθῇ ἡ προϋπάρχουσα προτομὴ τοῦ σερ Θωμᾶ Μέτλανδ μετὰ μίαν ἑλληνικὴν ἐπιγραφὴν) θέλει ἀποδεικνύει καὶ ὑπομινύσκει διὰ παντός τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν ὑπόκλισιν τὴν ὁποίαν οἱ Ζακύνθιοι ὀφείλουσι πρὸς τὸ μέγα ἔθνος ὅφ' οὗ προστατεύονται, μετὰ ὅλην τῆς ψυχῆς των τὴν εὐκρίνειαν καὶ τὸ ὀφειλόμενον σέβας πρὸς αὐτὸ τὸ εἰκονιζόμενον Μέγα Ὑποκείμενον.

Ἡ Αὐτοῦ Ἐξοχότης θέλει παρακαλεσθῇ παρὰ τῶν ὑπογεγραμμένων νὰ ἀποδεχθῇ εὐάρεστος τὴν ἀνδρῆμον ταύτην ἀπόδειξιν τῆς κοινῆς ὅλων εὐλαβείας καὶ προσοικειώσεως, αἱ ὁποῖαι ὀφείλονται πρὸς τὸν Αὐγουστον Προστάτην καὶ Ὑπερασπιστὴν τῆς πολιτικῆς καταστάσεως τῶν Ἰονικῶν λαῶν καὶ πρὸς τὸ περιβόητον ἐκεῖνο Ὑποκείμενον τὸ ὁποῖον ἐδιορίσθη πρὸς αὐτοὺς διὰ τὴν συντάξιν τὴν αἰώνιον των εὐδαιμονίαν».

Ἡ αἰωνία των αὐτῇ εὐδαιμονία ἦτο τὸ περίφημον Σύνταγμα, διὰ τὸ ὁποῖον ὁ ἐθνικὸς ποιητὴς Σολωμὸς ἔγραψε τὸ περίφημον τετράστιχόν του:

Μ' ὅλον ποῦναι ἄλυσωμένο
τὸ καθένα τεχνικὰ
καὶ στὸ μέτωπο γραμμένο
ἔχει ψεύτρα ἐλευθεριά...

Καὶ ὅμως τὸ κάθε ἓνα ἀπὸ τὰ νησιά αὐτὰ ὑποχρεώθησαν νὰ ἀνεγείρουν μνημεῖα ἀποθανάτισεως τοῦ μεγάλου μισέλληρος Ἀρμοστοῦ κατ' ἐπιβολὴν αὐτῆς τῆς Διοικήσεως. Εἰς τὸ αὐτὸ φύλλον τῆς κυβερνήσεως δημοσιεύονται παρόμοια ψηφίσματα καὶ ἄλλων νήσων, διὰ τῶν ὁποίων ἀποφασίζεται ἡ ἀνέγερσις μνημείων εὐγνωμοσύνης εἰς τὸν Μάιτλανδ. Τὰ μνημεῖα αὐτὰ σώζονται μέχρι σήμερον εἰς ὅλας τὰς νήσους, ἐνθυμίζοντα τὸν τύραννον ὁ ὁποῖος κατεπίεσε τοὺς Ἑπτανήσιους διὰ νὰ πνίξῃ εἰς τὰ στήθη των κάθε αἰσθημα πατριωτισμοῦ καὶ τοὺς ἐμποδίσῃ, εἰς μάτην, νὰ βοηθήσουν τοὺς μαχομένους κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν ἀδελφούς των.

Ὁλόκληρος τετραετία παρήλθε διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῆς προτομῆς. Ἰδοὺ ἡ περιγραφὴ τῆς τελετῆς ὅπως τὴν ἀφηγεῖται ἡ ἐπίσημος ἐφημερίς τῆς Ἑπτανήσου, ἡ ἐκδιδομένη Ἰταλιστὶ εἰς τὴν Κέρκυραν, τῆς 19 Φεβρουαρίου 1821. Σημειωτέον ὅτι τὰς 25 Δεκεμβρίου 1820 εἶχε γίνῃ καταστρεπτικὸς σεισμός εἰς τὴν Ζάκυνθον μετὰ πολλὰ ἀνθρώπινα θύματα. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἠμπόδισε τὴν ἀγγλικὴν Διοίκησιν τὴν 6 Φεβρουαρίου 1821 νὰ κάμῃ πανηγύρια. Ἀλλ' ἂς δώσωμεν τὸν λόγον εἰς τὴν ἐφημερίδα:

«Διὰ νὰ ἀναζωογονήσῃ τὸ πνεῦμα τῶν Ζακυνθίων ἀπὸ τὰς τελευταίας θλιβεράς περιπετείας ἐχρειάζετο ἡ ἀνακούφισις ἑνὸς γεγονότος τόσο λαμπροῦ ὅσον τὰ ἀποκαλυπτήρια τῆς κολοσσαίας προτομῆς τὴν ὁποίαν ἡ αὐθόρμητος ψῆφος τῶν καλλιτέρων καὶ μᾶλλον διακεκριμένων οἰκογενειῶν τῆς πόλεως ταύτης εἶχεν ἀποφασίσῃ ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1817 ὅπως ἀνεγείρῃ εἰς τὸν ἐξοχώτατον στρατηγὸν Σερ Θωμᾶν Μάιτλανδ. Ὁ εὐδαίμων οὗτος πανηγυρισμὸς ἔλαβε χώραν μετὰ ὅλην τὴν δυνατὴν πομπήν. Ἡ κυβέρνησις, καὶ μαζὺ μετὰ αὐτὴν ὅλαι αἱ ἀρχαί, συνοδευόμεναι ἀπὸ τὸ ἄνθος τῆς εὐγενείας καὶ ἀπὸ ὅλον τὸν λαόν, μετέβησαν εἰς τὴν πλατείαν τῶν Ἁγίων Πάντων, ὅπου ἔχει τεθῇ τὸ αἰώνιον τοῦτο μνημεῖον, ἔργον τοῦ διασώζοντος ὅτι μόνον τὰ κάτωθι τῆς προτομῆς ἀ ἀγγλῶν εἶναι τοῦ Λαοῦ γλύπτου).

Ἐκεῖ ἀπεκαλύφθη ἡ προτομὴ ἐν μέσῳ χειροκροτημάτων, ἤχων τηλεβόλων καὶ πυροβολισμῶν, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἐπανελήφθησαν ἀπὸ τοῦ φρουρίου, ὅπου εἶχον παραταχθῇ στρατεύματα καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ πλοῖα τὰ εὐρισκόμενα εἰς τὸν λιμένα, πλησίον τοῦ μέρους ὅπου εὐρίσκετο ἡ προτομὴ. Ὅλοι τὸν ἀπεκάλουν πατέρα, φίλον καὶ προστάτην τῆς Ἰονίου εὐθυμερίας. Ὅλα ἀπέπνεον χαρὰν κατὰ τὸ εὐτυχὲς τοῦτο γεγονός».

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τελετῆς ἐρρίφθησαν ἀπὸ τὰ γειτονικά παράθυρα διάφορα ἔντυπα περιέχοντα ποιήματα γραφέντα ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ. Ἐν ἐκ τῶν ποιημάτων τούτων, ἓν Σονέττον τοῦ γνωστοῦ λογίου καὶ ιστορικοῦ Π. Μερκάτη, δημοσιεύεται εἰς τὴν ἐφημερίδα. Τὸ ποίημα τοῦτο, γραμμένον ἰταλιστὶ, ἀποτελεῖ ταπεινὴν κολακίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ποιητὴς ἀναμνηστικὴν τὴν Ἀκρόπολιν καὶ τὸ Καπιτώλιον, τὴν μεγαλοψυχίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν—πράγματα μετὰ τὰ ὁποῖα καμμίαν σχέσιν δὲν εἶχεν ὁ ὀνυόμενος ἀναμφιβόλῳ.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς πρώτης ταύτης τελετῆς, ἡ κυβέρνησις, συνοδευομένη ἀπὸ ὅλην τὴν εὐγενῆ ἀκολουθίαν, μετέβη εἰς τὴν Μητρόπολιν, ὅπου ὁ ἀρχιεπὶς τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, μαζὺ μετὰ ὅλον τὸν κλήρον, ἐψάλλε δοξολογίαν, τέλος δὲ μετὰ ἐνθουσιασμὸν ἀπήγγειλε συγκινητικὴν προσευχὴν ὑπὲρ

υγείας καὶ εὐτυχίας τῆς Ἑξοχότητος. Κατόπιν αἱ λέμβοι εἰς τὸν λιμένα μας παρέσχον τὸ εὐθυμότερον θέαμα, με λεμβοδρομίας κατὰ τὰς ὁποίας ἡγωνίσθησαν διὰ τὴν δάφνην τῆς νίκης διάφοροι ἐκ τῶν καλλιτέρων μας ναυτικῶν.

Ὁ πανηγυρισμὸς δὲν ἔπαυσεν οὔτε τὴν ἐσπέραν, διότι ἡ πόλις ἐφωταγωγήθη μεγαλοπρεπῶς καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἑξοχωτάτου Ἀρμοστοῦ ἐπανελαμβάνετο διαρκῶς εἰς τὰς ἐνθουσιώδεις προπόσεις αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο εἰς τὸ δεῖπνον τὸ δοθὲν παρὰ τοῦ Ἱππότου Διονυσίου Βούλτσου πρὸς τιμὴν τοῦ πανηγυριζομένου.

Τὴν Δευτέραν ὁ ἱπότης κόμης Κομοῦτος ἔδωσε μεγαλοπρεπῆ χορὸν εἰς τὸν ὁποῖον προσήλθον ὁ Διοικητής, αἱ ἀρχαὶ καὶ διάφοροι εὐγενεῖς, ὡς καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς φρουρᾶς.

Καὶ ἡ Κέρκυρα εἶχε τὸ ἀτύχημα νὰ δεχθῇ μίαν προτομὴν τοῦ μισητοῦ Ἀρμοστοῦ, καθὼς καὶ αἱ λοιπαὶ νῆσοι. Διὰ τὸ μνημεῖον τὸ ὁποῖον ἡγέρθη εἰς τὴν Κέρκυραν εὐρίσκομεν ἐκτενῆ περιγραφὴν εἰς τὴν αὐτὴν ἐφημερίδα φύλλον 17 Δεκεμβρίου 1821. Τὸ μνημεῖον τῆς Κερκύρας εἶναι πλέον... θεατρικόν. Πρόκειται περὶ θριαμβευτικῆς ἀφίδος, ἡ ὁποία ἀνηγέρθη, κατὰ τὴν ἐφημερίδα, κατόπιν αὐθορμήτου πρωτοβουλίας καὶ δι' ἐθελουσίας συνεισφορᾶς τῶν κατοίκων. Μὲ αὐτὸ κοσμεῖται ἕως σήμερον ἡ Σπιανάδα τῆς Κερκύρας, ὥστε νὰ εἶναι περιττὴ ἡ περιγραφὴ του, ὅπως τὴν κάμνει λεπτομερῶς ἡ ἀνωτέρω ἐφημερίς, ἡ ὁποία βεβαιώνει ὅτι ἐν αὐτῇ ἀντεγράφησαν κίονες καὶ ἐν γένει ἀρχιτεκτονικὴ ἀπὸ τὰ μνημεῖα τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ ἀνέγερσις ὀφείλεται εἰς τὸν ἄγγλον ἀξιωματικὸν τοῦ μηχανικοῦ συνταγματάρχην Whitmore, ὁ ὁποῖος ἐπεστάτησεν εἰς τὴν οἰκοδόμησιν καὶ ἐν γένει εἰς τὴν διαρρύθμισιν τῆς ὥραιας πλατείας.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑΣ

ΣΟΛΩΜΙΚΑ ΑΜΦΙΣΒΗΤΟΥΜΕΝΑ

Ὁ κ. Ν. Α. Λευθεριώτης στὸ τελευταῖο τεῦχος τῆς Ἰ. Α. τόμος Θ' (1935) σ. 85, προτείνει νὰ διαβάσωμε στὴ θέσι τῆς ὑπογραφῆς τῆς γνωστῆς ἐπιστολῆς τοῦ Σολωμοῦ (Πανηγυρ. τεῦχος σ. 87-8) D. Santo, πού ὑπονοεῖται με αὐτὸ δηθὲν ὁ Santo Rossi, ὁ γνωστὸς ἀββᾶς-δάσκαλος τοῦ Σολωμοῦ, ποῦμενε μαζί του (1815) στὴν Κρεμῶνα.

Τὸ ζήτημα τῷφερα στὴ μέση ὑποστηρίζοντας (Ἰ. Α. Η' (1934) σ. 100) πὼς γράφτηκε στὸ ὑστερόγραφο Δ. suo, ἀλλὰ ἐπέστηκα ἀπ' ὅσα ἔγραψε κατόπιν ὁ φίλος κ. Ζώρας (αὐτόθι σ. 199-200) καὶ ἐπαρადέχτηκα καὶ ἐγὼ πὼς λέει ἀπλῶς Tì saluta D[ionisi]o tanto. Ἔτσι τὸ κατεχώρισα στὸν Ἑλεγχον τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Σολωμοῦ (Ν. Β. Τωμαδάκης, Ἐκδόσεις καὶ χειρὰ τοῦ ποιητοῦ Δ. Σ. Ἀθ. 1935 σ. CXV).

Πάντως τὸν Σάντο Ρώσση δὲν ὑπονοεῖ. Πρῶτα—πρῶτα γιατί δὲν μπορεῖ νὰ χωρήσῃ συντεμογραφία τοῦ don με τὸ ἀπλὸ Δ. Ἀπεναντίας πολλές τὸν ἐπιστολὲς ὁ Σολωμὸς τὲς ὑπέγραψε με τὸ ἀπλὸ Δ. (=Dionisio). Ὑστερα στὴ θέσι πού εἶναι αὐτὴ ἡ φράσις μόνον ὑπογραφὴ χωρεῖ καὶ ὅχι χαιρετίσματα· τὰ χαιρετίσματα (πρὸς τὸν Λεονταράκη) τᾶγραψε στὸ τέλος τοῦ κυρίου σώματος τῆς ἐπιστολῆς.

Ἐκεῖνο πού βγαίνει ὁποδῆποτε ἀπ' αὐτὴ τὴ συζήτησις εἶναι πὼς κανεὶς πιά δὲν ὑποστηρίζει οὔτε γι' ἀστεῖο δει ὁ Σολωμὸς ὑπέγραψε Δ.

Santo, αὐτοκαλούμενος Ἅγιος Διονύσιος! Ἐπομένως ὅλο τὸ οἰκοδόμημα τοῦ κ. Δημητρίου Γ. Μωραΐτη, «ὁ Σολωμὸς καὶ τὸ ἔργον του ἀπὸ ψυχολογικῆς ἀπόψεως», Ἀθ. 1932 σ. 18-20, πέφτει.

II

Τὸ παράδοξο εἶναι πὼς ὁ λαμπρὸς κατὰ τὰ ἄλλα μελετητὴς τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Σολωμοῦ κ. Λιμπεράτος στὸ βιβλίον του «Ἦταν ὁ ποιητὴς Σολωμὸς καλὰ στὰ μυαλά του;» (S. Libe rato, Le poète Solomos était-il sain d'esprit? Athènes 1935) ἀγνόησε τὴ μελέτη αὐτὴ τοῦ Μωραΐτη ὡς πρὸς τὸν παραπάνω μῦθο τοῦ Σολωμοῦ—Ἀγ. Διονυσίου καὶ, τὸ χειρότερο, τὴν ἀνικανότητα τοῦ ποιητῆ, πού ὑποτίθεται πὼς εἶχε ἀτελῶς διαπλασμένα τὰ γεννητικὰ του ὄργανα (Μωραΐτη σ. 29). Ὅπως ἀγνόησε καὶ τὴν ἐπανόρθωσις πού ἔκαμα, πὼς ὁ Σολωμὸς δὲν ἀπέθανε τὸν Νοέμβριον τοῦ 1857, ὅπως κατὰ λάθος ἔγραψεν ὁ Πολυλάς στὰ προλεγόμενα, ἀλλὰ τὸ Φεβρουάριον τοῦ ἴδιου χρόνου. Κι' ὅπως θᾶπρεπε νὰ μὴ διαιωνίζονται τὰ κακῶς παραδοθέντα μὴ πού κάποιος τὰ βάλῃ στὴ θέσι τους, ἔτσι θᾶπρεπε νὰ ναι-ρεθῇ καὶ ἡ ψυχολογικὴ μελέτη τοῦ Μωραΐτη ἀπ' τὸν κ. Λιμπεράτο ψυχιατρικῶς, γιὰ νὰ ξεκαθαρισθῇ κάπως τὸ ζήτημα τῆς ψυχικῆς υγείας τοῦ ποιητοῦ μας. Γιατὶ παρ' ὅλην τὴν ἐπιμονὴν στὴ διαγραφὴ τοῦ ἐπτανησιακοῦ χαρακτῆρα τοῦ Σολωμοῦ, ὁ κ. Λιμπεράτος δὲν ἐξάντλησε τὸ θέμα, ἀφοῦ δὲν καθώρισε τὰ σχετικὰ μετὰ τὴν ἐρωτικὴ ζωὴ τοῦ Σολωμοῦ (1) οὔτε δὲν ἐκαταπιάστηκε μετὰ τὴν libido τοῦ ποιητῆ. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψὶ ἡ μελέτη τοῦ Μωραΐτη, παρ' ὅλες τῆς ἀτέλειες εἶναι ἀκόμα ἀξιόλογη.

III

Μὲ συγκινεῖ ἡ προθυμία τοῦ κ. Μ. Β. Σακελλαρίου νὰ διορθώσῃ καὶ συμπληρώσῃ μερικὰ ἄρθρα τῆς Σολωμικῆς Βιβλιογραφίας (Νέα Ἑστία ΙΖ' (1935) σ. 445-6. Κι' ἀφοῦ τὸν εὐχαριστήσω γιὰ τὰ καλὰ του λόγια παρατηρῶ τὰ ἑξῆς:

1) Τὰς τίτλους τῶν Sonetti Improvisati ἐσημείωσα ἐπακριβέστατα στὸ Νεοελληνικὸ Ἀρχεῖο Α' (1935) σ. XV, σημ. 16. Δὲν ἦταν ἀνάγκη νὰ μοῦ διορθωθῇ ὅ,τι διώρθωσα μόνος.

2) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 4 συμπλήρωμα καταχωρίζεται στὴ Βιβλιογραφία με ἀριθ. 57 (σελ. 19), με μιά διαφορὰ ἀντὶ Comeni (πού γράφει ὁ Legrand, ἀπ' τὸν ὁποῖον ἀντλεῖ ὁ Σακελλαρίου, καίτοι τὸ παρασιωπᾷ, ὁ συγγραφέας φέρεται ὡς Comeni. Κάποιος Κερκυραῖος θᾶπρεπε νὰ μᾶς διαφωτίσῃ ἂν αὐτὸς εἶναι ὁ Νικ. Κονεμένος ὁ γνωστὸς δημοτικιστὴς καὶ μεταφραστὴς τοῦ Σολωμοῦ ἢ ἄλλος.

3) Ἡ μετάφρασις τοῦ Giordano, δὲν ἤξερα πὼς εἶχε β' ἔκδοσι· τὴν α' ἐσημείωσα στὸ Ν. Ἀρχεῖο Α' XII. Ὁ κ. Σακελ. δὲν μᾶς διαφωτίζει ἂν ἡ β' ἔκδοσι περιλαμβάνει μετάφρασις 8 στροφῶν τοῦ Ὑμνου, ὅπως ἡ πρώτη, ἢ περισσότερον.

4) Ἀπορῶ γιατί δὲν μᾶς ἀποδεικνύει σὲ ποιῆς βιβλιοθηκὴς εἶδε τίς ἄλλες ἐκδόσεις πού ἀναφέρει, ὅταν δὲν σημειώσῃ πὼς βρίσκονται στὴ Γεννάδειο. Θᾶχε κάποια ἀξία, φαντάζομαι καὶ αὐτό.

Χανιά, Ἰούνιος 1935

Ν. Β. ΤΩΜΑΔΑΚΗΣ

1. Σημ. Ἰ. Α. Τὸ ζήτημα εἶναι σαφῶς διαφωτισμένο. Ἴδε Καροφύλα «Ἄγνωστος Σολωμὸς, Κεφάλ.: «Ὁ Σολωμὸς καὶ οἱ Γυναῖκες».

Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΚΑΙ Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΙΕΙΝΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΤΑΝΗΣΟΝ ΕΠΙ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ*

Ἐπειδὴ ὁμως ὑπάρχουν τεχνίται οἷτινες ἐν τῷ μετέρχεσθαι τὴν τέχνην των κáμινουν χρῆσιν δηλητηρίων τινῶν οὐσιῶν, διὰ τοῦτο ὁ φαρμακοπώλης ἡμπορεῖ νὰ δίδῃ εἰς τοὺς ἰδίους τόσην ποσότητα τοιούτων οὐσιῶν ὅση ἀναγκαῖοι εἰς αὐτοὺς ἐπὶ συνθήκῃ ὁμως 1) νὰ γνωρίζῃ ὁ φαρμακοπώλης τὸν ἄνθρωπον 2) νὰ σημειοῖ ἰδιοχείρως ὁ ἴδιος ἄνθρωπος εἰς τὸ προμνησθὲν βιβλίον τὸ ληφθὲν ποσὸν καὶ ποῖον καὶ ὁποῖαν χρῆσιν μέλλει νὰ κάμῃ τῆς οὐσίας αὐτῆς. Ἐὰν τυχὸν ὁ τεχνίτης εἴνε ἀγράμματος, ἡ σημειώσεις αὕτη πρέπει νὰ γίνῃ ἀπὸ ἄλλον ἄνθρωπον παρακαλεσθέντα παρὰ τοῦ τεχνίτου, καὶ νὰ υπογράφεται ὑπὸ δύο μαρτύρων. Πᾶσα δὲ πώλησις δηλητηρίων γενομένη ὑπὸ τοῦ φαρμακοποιοῦ διὰ παραβάσεως τῶν διατεταγμένων ἐν τῷ παρόντι νόμῳ θέλει ὑπόκειται εἰς τὰς ὁρισμένας ἐν τῷ ποινικῷ κώδικι ποινάς.

Εἰς τὸ βιβλίον τὸ κρατούμενον διὰ τὰ δηλητήρια πρέπει νὰ καταγράφονται τὸ εἶδος καὶ τὸ ποσὸν τῶν δηλητηρίων τὰ ὁποῖα κατέχει τὸ φαρμακεῖον καθὼς καὶ τὰ ποσὰ τὰ ὁποῖα δίδονται εἴτε με συνταγὴν εἴτε ὡς ἄνω εἴπωμεν. Οἱ παραβάται τιμωροῦνται με 2 ἕως 6 λιρῶν πρόστιμον.

Ὁ φαρμακοποιὸς πρέπει νὰ ἐκτελῇ ἐπακριβῶς τὴν συνταγὴν ὅπως τὴν συνέταξεν ὁ ἰατρός, καὶ οὐδέποτε νὰ ἀντικαθιστᾷ δι' ἄλλων φαρμάκων νομιζομένων ἴσης δραστηριότητος. Ἡ παράβασις τιμωρεῖται με πρόστιμον 10 ἕως 30 σελινίων, ἐπιφυλασσομένων τῶν βαρυτέρων ποινῶν, τὰς ὁποίας ὁρίζει ὁ ποινικὸς νόμος, ὅταν ἐκ τῆς παραβάσεως προσγίνῃ βλάβη εἰς τὴν ὑγίαν τινός.

Ὁ φαρμακοπώλης πρέπει νὰ φυλάττῃ ὅλας τὰς συνταγὰς με τὸ ὄνομα τοῦ ἀσθενοῦς ἢ τοῦ φέροντος τὴν συνταγὴν, τὴν ἡμέραν καὶ τὴν τιμὴν τῆς πληρωμῆς. «Ὅσάκις ὁ ἰατρός κρίνῃ ἀναγκαῖον νὰ γράψῃ εἰς τὴν συνταγὴν τὸν τρόπον τῆς παρασκευῆς καὶ τὸν χρόνον τῆς χορηγήσεως τοῦ φαρμάκου, ὁ φαρμακοπώλης χρεώσται νὰ σημειοῖ εἰς τὸ ἐνέλιμμα (τὸ περιτύλιγμα) τὸν τρόπον καὶ τὸν χρόνον τὸν ὁριζόμενον ἐν τῇ ἰδίᾳ συνταγῇ». Πᾶσα παράβασις τιμωρεῖται με πρόστιμον 5 ἕως 15 σελινίων.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω οἱ φαρμακοποιοὶ ὀφείλουν νὰ συμμορφοῦνται καὶ με πᾶσαν ὁδηγίαν ἣτις ἤθελεν εἰς τὸ ἐξῆς κοινοποιηθῇ εἰς αὐτοὺς παρὰ τῆς ὑγειονομικῆς ἀρχῆς.

Ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς φαρμακοπώλας νὰ ἀναδέχωνται τὴν θεραπείαν οἰασδήποτε ἀσθενείας, ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς. Ὁ παραβάτης τιμωρεῖται με πρόστιμον 10 ἕως 50 σελινίων καὶ με ποινικὴν καταδίωξιν, ἐὰν ἐπέλθουν βλαβερὰ ἀποτελέσματα.

Πρὸς ἀποτροπὴν πάσης καταχρήσεως ἀπαγορεύεται εἰς οἰονδήποτε, ἐκτὸς τῶν φαρμακοπωλῶν, νὰ πωλῇ λιανικῶς οἰονδήποτε φάρμακον ἀπλοῦν ἢ ἄλλην φαρμακευτικὴν σύνθεσιν. Οἱ παραβάται ὑπόκεινται εἰς ποινὴν 1 ἕως 4 λιρῶν, δημευομένου παντὸς φαρμάκου τὸ ὁποῖον ἤθελεν εὐρεθῇ παρ' αὐτῷ.

Εἰς ἐκάστην νῆσον τοῦ κράτους ἡ ὑγειονομικὴ ἀρχή, μαζὺ με τὸν Π ρ ο τ ο ῖ α τ ρ ὸ ν καὶ ἓνα τουλάχιστον ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων ἰατρῶν, θέλει ἐπισκέπτεται τὰ φαρμακοπωλεῖα τῆς νήσου καὶ ἐξετάζῃ ἂν εἴνε ἐφοδιασμένα

* Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενον τεῦχος.

με ὅλα τὰ εἶδη τὰ ὁριζόμενα ἀπὸ τὴν φαρμακοποιῖαν καὶ ἂν χορηγῶνται ταῦτα κατὰ τοὺς κανονισμοὺς. Ἐπίσης θὰ ἐπισκέπτεται τὰς ἀποθήκας τῶν πωλούντων αὐτοφυῆ φάρμακα (droghe) καὶ ἄλλα εἶδη ὑποκείμενα εἰς ἱατρικὴν ἐπιθεώρησιν, ὅσα δὲ εἶδη εἴτε τῶν φαρμακείων εἴτε τῶν ἀποθηκῶν δὲν εἴνε καλῆς ποιότητος θὰ καταστρέφονται ἀμέσως. Ἡ ἐπίσκεψις αὕτη θὰ γίνεται δις τοῦ ἔτους καὶ ὁσάκις ἄλλοτε ἤθελε κρίνῃ εὐλογον ἡ ὑγειονομικὴ ἀρχή, οὐδέποτε ὁμως εἰς ὁρισμένας ἐποχάς. Τὰ πορίσματα δὲ τῶν τοιούτων ἐπιθεωρήσεων αἱ κατὰ τόπους ὑγειονομικαὶ ἀρχαὶ θὰ ἀποστέλλουν εἰς τὸ ἐν Κερκὺρρ Γενικὸν Ὑγειονομεῖον.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΑΥΤΗΣ

Εἰς τὴν ὑγειονομικὴν ἀρχὴν ἐκάστης νήσου ἀνατίθεται ἰδιαίτερος ἡ ἐπαγρύπνησις ἐπὶ παντὸς ἀφορῶντος τὴν δημοσίαν ὑγεινήν, τῆς ρηθείσης ἀρχῆς ἐχούσης τὴν ἐξουσίαν νὰ ἀπαγορεύῃ πᾶν κώλυμα ἢ ἀταξίαν ἐπιβλαβὴ εἰς τὴν δημοσίαν ὑγίαν ἐν γένει καὶ νὰ λαμβάνῃ πᾶν μέτρον κατάλληλον διὰ τὴν δημοσίαν ὑγίαν.

Πᾶς οἰκογενειάρχης ὁ ὁποῖος ἤθελε παραλείψῃ νὰ δηλώσῃ ἢ αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ τοῦ προσετώτος τῆς κοινότητος ἢ τῆς προϊσταμένης ἀρχῆς εἰς τὴν ὑγειονομικὴν ἀρχὴν τῆς νήσου τὴν ἐμφάνισιν μεταδοτικῆς ἀσθενείας εἰς μέλος τῆς οἰκογενείας του τιμωρεῖται με πρόστιμον 1 ἕως 10 λιρῶν καὶ με βαρυτέρας ποινὰς προνοουμένης ἀπὸ τὸν ποινικὸν νόμον, ἐν ἡ περικυλίσει ἐκ τῆς παραβάσεως ταύτης ἤθελεν ἐπέλθῃ ἀδικήματα προβλεπόμενα ἀπὸ τὸν ποινικὸν νόμον.

Οὐδεὶς ἐφημέριος ἐκκλησίας ἢ ἄλλος τις δύναται νὰ ἐνταφίῃ τοὺς νεκροὺς προτοῦ παρέλθουν εἴκοσι τέσσαρες ὥραι ἀπὸ τῆς 1 Μαΐου μέχρι τῆς 31 Ὀκτωβρίου καὶ 36 ὥραι ἀπὸ τῆς 1 Νοεμβρίου μέχρι τῆς 30 Ἀπριλίου, ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως ταχείας ἀποσυνθέσεως τοῦ πτώματος, ἀφοῦ ὁμως προηγουμένως παρουσιασθῇ ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων πιστοποιήσις τοῦ ὁμοῦ προηγουμένως παρουσιασθῇ τὴν ἀποσύνθεσιν τοῦ πτώματος, ὅτε παρέθεράποντος ἱατροῦ βεβαιούντος τὴν συντομέυσιν τῆς ταφῆς.

Οἱ λάρκοι τῶν τάφων πρέπει νὰ εἴνε πάντοτε βαθεῖς πέντε πόδας ἐκτὸς τῶν πόλεων τῆς Λευκάδος καὶ τῶν ἄλλων νήσων ὅπου δὲν ἔχουν ἀκόμη γίνῃ νεκροταφεῖα καὶ ὅπου αἱ περιστάσεις δὲν ἐπιτρέπουν τὴν ταφὴν εἰς βάθος πέντε ποδῶν.

Δέον νὰ παρατηρηθῇ ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποῖαν συνετάχθη ὁ παρὼν νόμος ἐξηκολούθει ἡ παναρχαία συνήθεια νὰ θάπτονται οἱ νεκροὶ ἐντὸς τῶν ναῶν ἢ τῶν περιβόλων αὐτῶν, ὅπου ἐνίοτε δὲν ἦτο δυνατόν νὰ σκάψουν μέχρι τοῦ βάθους τοῦ ἀπαιτουμένου ὑπὸ τοῦ παρόντος νόμου. Μέχρις λοιπὸν καταργήσεως τοῦ ἀνθυγεινοῦ ἐθίμου τῆς ταφῆς εἰς τὰς ἐκκλησίας ἐπετρέπη ἐξαιρετικῶς ἡ εἰς μικρότερον βάθος ταφὴ τῶν νεκρῶν.

Οἱ νεκροὶ δύναται νὰ μεταφερθοῦν ἀπὸ τὴν οἰκίαν των εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τοποθετηθοῦν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ πρὸ τῆς παρελεύσεως τῶν 24 ἢ 36 ὥρῶν, ἀλλ' ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς ταφῆς τὸ πτῶμα θέλει παραμείνῃ ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν καταλλήλου προσώπου.

Οἱ Προεστοὶ τῶν χωρίων δύναται νὰ ἐκδίδουν τὰς περὶ ταφῆς ἀδείας ἅμα παρέλθουν αἱ 24 ἢ 36 ὥραι, εἴνε δὲ ὑπεύθυνοι διὰ τὴν αὐστηράν τηρησιν τῶν σχετικῶν διατάξεων καθὼς καὶ παντὸς μέτρου ὁριζομένου ὑπὸ τοῦ νόμου σχετικῶς με τὴν ταφὴν τῶν πτωμάτων.

Ἡ παράβασις τοῦ παρόντος ἀρθρου τιμωρεῖται με πρόστιμον ἕως 4

λιρῶν, ἐκτὸς ἐὰν ἡ παράβασις ᾗθελεν ἐπιφέρει ἀδικήματα περιπίπτοντα εἰς τὸν ποινικὸν νόμον, τοῦ ὁποῦν - ὅτε ἐφαρμόζονται αἱ ποιναί.

Μόνον μετὰ πενταετίαν ἐπιτρέπεται τὸ ἀνοιγμὰ τάφων εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ μετὰ παρέλευσιν τεσσάρων ἐτῶν εἰς τὰ κοιμητήρια, ἐκτὸς ἐκτάκτων περιπτώσεων. Ἡ παράβασις τιμωρεῖται μὲ πρόστιμον 1 ἕως 5 λιρῶν, ἐπιφυλασσομένων μεγαλειτέρων ποινῶν ἐὰν ἐκ τῆς παραβάσεως ᾗθελον προσγίνει ἀδικήματα ἀναγόμενα εἰς τὸν ποινικὸν νόμον.

Οὐδεὶς δύναται νὰ πωλῇ εἰς τὴν ἀγορὰν ἢ ἄλλου ἢ νὰ ἔχῃ ἀποταμεινόμενα τρόφιμα ἢ ἄλλα εἶδη ἐφθαρμένα, οὔτε νὰ πωλῇ κρέατα ζώων ἀσθενῶν ἢ θνησιμαίων, ὁπώρας ἀώρους ἢ χαλασμένας, ἰχθεὺς σπηπώτας καὶ λάχανα σαπρὰ ἢ ἄλλα πράγματα ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν δημοσίαν ὑγείαν. Ὅσαίς ἐπομένως ὁ δημοσίος ἱατρὸς κρίνῃ βλαβερὰν τὴν ποιότητα τοῦ εἶδους, ὁ ἀγορανόμος, ἀποῦ λάβῃ προηγουμένως σχετικὴν πιστοποίησιν, θὰ διατάσῃ τὴν καταστροφὴν τῶν εἰδῶν αὐτῶν, ὁ δὲ πωλητὴς ἐκτὸς τούτου θὰ ὑπόκειται εἰς πρόστιμον οὐχὶ ὀλιγώτερον τῶν 3 οὔτε μεγαλιότερον τῶν 50 σελινίων. Αἱ περὶ προστίμου ἀποφάσεις δύνανται νὰ ὑποβληθοῦν εἰς ἀναθεώρησιν ὑπὸ τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου, ἡ ἀπόφασις τοῦ ὁποῦν θέλει εἰσθε τελεσιδικίος. Ἡ διαδικασία ὅμως γίνεται προφορικῶς καὶ συντόμως, ἡ δὲ ἀπόφασις πρέπει νὰ ἐκδοθῇ ἀμέσως.

Καὶ ἡ ὑγειονομικὴ ἀρχὴ ἐπίσης ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διατάξῃ τὴν ταφὴν τῶν θνησιμαίων ζώων, καθὼς ἐπίσης νὰ διατάξῃ τὸν διαχωρισμὸν τῶν πασχόντων ἐπιζωοτίαν διὰ δαπάνης τῶν ιδιοκτητῶν τῶν ζώων τούτων.

Ἀπαγορεύεται ἡ τήξις στέατος εἰς τὰ καταστήματα καὶ ἡ κατασκευὴ σάπωνος μὲ στέαρ ἢ ἔλαιον ἰχθύος, ἀλλὰ μόνον μὲ ἔλαιον ἑλαίων. Ἐπίσης ἀπαγορεύεται ἡ ἐντὸς τῆς πόλεως κατεργασία καννάβεως ἢ λίνου καὶ ἡ κατεργασία καὶ βαφὴν δερμάτων ἐπιτρεπόμενα μόνον εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς μιλίου ἐκεῖθεν τῶν κατοικουμένων μερῶν. Οἱ παραβάται τιμωροῦνται μὲ χρηματικὴν ποινὴν, 10 σελινίων μέχρι πέντε λιρῶν ἢ μὲ τὴν δήμευσιν τοῦ ἀναικιμένου, ἐὰν ὁ κύριος τούτου δὲν εἶνε γνωστός.

Ἀπαγορεύεται ἡ σφαγὴ ζώων ἐντὸς τῆς πόλεως. Πρέπει νὰ ὁργανωθῶν κατάλληλα μέρη ἐκτὸς τῶν πόλεων τὰ ὅποια νὰ διατηροῦνται διαρκῶς πλυμένα καὶ καθαρὰ, ἐπὶ ποινῇ προστίμου 10 ἕως 50 σελινίων διὰ πᾶσαν παράβασιν.

Οἱ σκύλοι οἱ περιφερόμενοι ἀνά τὴν πόλιν πρέπει νὰ φέρον περιλαίμιον φέρον τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου του, ὁ ὁποῖος θὰ εἶνε ὁ ἐγγυητὴς διὰ τὴν ὑγείαν τοῦ ζώου καὶ δι' ὅλας τὰς συνεπείας αἱ ὁποῖαι ᾗθελον τυχὸν προκύψῃ ἐξ αὐτοῦ. Πᾶς κάτοχος σκύλου ὀφείλει νὰ λάβῃ τὴν προσήκουσαν ἄδειαν διατηρήσεώς του ἀπὸ τὴν ἐκτελεστικὴν ἀστυνομίαν. Ὅσοι δὲ σκύλοι θέλουν εὑρεθῇ εἰς τοὺς δρόμους μὴ φέροντες τὸ ρηθὲν περιλαίμιον θὰ φονεύωνται ἀμέσως.

Οἱ καταστηματαρχαὶ ὀφείλουν νὰ διατηροῦν ἔξω ἀπὸ τὸ κατάστημά των ἐν ἀγγεῖον πληρὲς ὕδατος διὰ νὰ πίνουν ἐξ αὐτοῦ οἱ σκύλοι ἰδίως κατὰ τοὺς καλοκαιρινούς μῆνας. Πᾶσα παράβασις τιμωρεῖται μὲ πρόστιμον 1 ἕως 10 σελινίων.

Ὁ νόμος προβλέπει διὰ τὰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας οἱ τιμωρόμενοι μὲ πρόστιμον δι' ἐν γένει παράβασιν οἰασδήποτε τῶν διατάξεων τοῦ ἀνωτέρω νόμου, δὲν ἔχουν τὰ μέσα νὰ πληρῶσουν τὴν χρηματικὴν ποινὴν.

(Ἀκολουθεῖ)

ΣΠ. Ν. ΑΡΔΑΒΑΝΗΣ ΛΥΜΠΕΡΑΤΟΣ

Μ. Θ. ΛΑΣΚΑΡΙ

ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ*

ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ ΕΝ ΤΩ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ
Σ. ΛΑΜΠΡΟΥ ΤΟΜΩ

Ὁ ἡπειρωτικὴς καταγωγῆς ἀείμνηστός Σπυρίδων Λάμπρος ἐγεννήθη ὡς γνωστὸν ἐν Κερκύρᾳ, ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Μουστοξύδου, δὲν ἔπαυσε δὲ ἐπιδεικνύνων τὸ διὰ τὴν Κέρκυραν ἐνδιαφέρον του, π. χ. διὰ τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὴν Πεντηκονταετηρίδα τῆς Ἑνώσεως καὶ διὰ τῆς δημοσιεύσεως πλείστων ἐργασιῶν περὶ τῆς Κερκυραϊκῆς ἱστορίας. Ἐκ τῶν μελετῶν του τούτων αἱ σπουδαιότεραι εἶναι, φρονοῦμεν, τὰ πολυτιμώτατα *Κερκυραϊκά Ἀνέκδοτα* (Ἀθῆναι 1882) καὶ ἡ βαθυστόχαστος μελέτη περὶ τῆς *Ἱστορικῆς σχολῆς τῆς Ἑπτανήσου* (Νέος Ἑλληνομνημων, IB' σελ. 319 κ. ἐξ.).

Οἷκοθεν λοιπὸν νοεῖται ὅτι ὁ ἄρτι ἐκδοθεὶς λαμπρὸς τόμος *Εἰς μνήμην Σ. Λάμπρου* περιέχει καὶ τινὰς μελέτας σχετικὰς μὲ τὴν Κέρκυραν, αἱ δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα.

Οὕτω, ὁ Ἀνδρεάδης ὑπὸ τὸν τίτλον *Ὁ βασιλεὺς Ὁθων καὶ ὁ βαρὼνος Ἀνδρέας Θεοτόκης*, σελ. 101-104 δημοσιεύει δύο ἐπιστὺλὰς τοῦ Ἀνδρέου Θεοτόκη καὶ μίαν τοῦ Ὁθωνος σχετικὰς μὲ τὴν ὑπὸ τοῦ βαρὼνου γενομένην μετάφρασιν τραγωδίας τοῦ Σαίξπηρου.

Ὁ C. G. Lowe ἀναλύει σελ. 190-198 μίαν ἀγνωστον μέχρι τοῦδε κρητικὴν τραγωδίαν ἀφιερωμένην διὰ μακροτάτης ἀφιερώσεως ἐξ 72 στίχων εἰς τὸν ἐπιφανῆ Κερκυραῖον Θωμᾶν Φλαγγίνην «τὸν ἐξοχώτατον καὶ εὐγενέστατον ρήτορα καὶ τοῦ ἡμετέρου γένους δόξαν». Ἡ τραγωδία αὕτη ἐπιγραφομένη *Ρωδολῖνος* καὶ συντεθεισα ὑπὸ τοῦ Κρητὸς Ἰω. Α. Τρωίλου, ἐτυπώθη ἐν Βενετίᾳ τῷ 1647. Τὸ μοναδικὸν ἀντίτυπον τῆς ἐκδόσεως ταύτης εὑρίσκεται εἰς τὴν Γεννάδειον Βιβλιοθήκην. Περὶ τῆς πολυτίμου ταύτης ἐργασίας τοῦ κ. Λώου ἐγράψαμεν διεξοδικώτερον ἐν τῇ Νέᾳ Ἑστὶς τῆς 15 Ἰουλίου 1935.

Ὑπὸ τὸν ἀπατηλὸν τίτλον *Σημεῖωμα περὶ Προκοπῆς*, σελ. 210-216 ὁ Δ. Α. Ζακυνθινὸς ἀσχολεῖται μὲ τὸ ζήτημα τῆς γνησιότητος τοῦ δωρητηρίου χρυσοβούλλου εἰς τὸν Γεωργίον Μάρμορα, δημοσιευθέντος διὰ πρώτην φορὰν ὑπὸ τοῦ Κερκυραίου ἱστοριογράφου Ἀνδρέου Μάρμορα, ἀγόνου τοῦ Γεωργίου, ἐν τῷ διὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους λίαν ἀξιολόγῳ συγγράμματι *Della historia di Corfù*, Βενετία 1672.

Ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς ἀναγνωρίζει ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ δώσῃ ὀριστικὴν λύσιν εἰς τὸ ζήτημα. Χαρακτηριστικὸν ὅμως διὰ τὴν ἀναρμοδιότητα τοῦ συγγραφέως περὶ τὰ Κερκυραϊκά εἶναι ἡ ὁμολογία του ὅτι τοῦ ἔργου τοῦ

* Βλ. Ἰόνιον Ἀνθολογίαν, Η', 1934, σελ. 193-197.

Ἡ καὶ γενικώτερον τὰ Ἑπτανήσια ὡς ἀπέδειξεν ὁ Σ. Θεοτόκης ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀνθολογίᾳ, ΣΤ', 1934, σελ. 77-78. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς βυζαντιολογικὰς ἐργασίας περιοριζόμεθα νὰ παραπέμψωμεν εἰς τὴν *Byzantinische Zeitschrift* XXXIII, 1933, σελ. 112-115 καὶ τὰ *Echos d'Orient*, XXXVI, 1933, σελ. 121-124.

'Ανδρέα Μάρμορα «υπάρχει και ελληνική μετάφρασις τὴν ὁποίαν δυστυχῶς (!) δὲν ἠδυνήθημεν νὰ συμβουλευθώμεν» ὡς ἐπίσης καὶ ἡ παρατήρησις του (σελ. 213 καὶ 216) «ὅτι περὶ τῆς ἐξωτερικῆς μορφῆς τοῦ ἐγγράφου δὲν ἔχομεν καμμίαν πληροφορίαν καὶ ἐπομένως δὲν δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν κατὰ πόσον ἐν αὐτῇ ἐτηρήθησαν πιστῶς αἱ συνήθεις εἰς τὰ βυζαντινὰ διπλώματα κανόνες... Ἐπαναλαμβάνομεν ὅμως ὅτι τὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα ἔχομεν σήμερον δὲν ἐπιτρέπουν τὴν τελειωτικὴν λύσιν τοῦ μικροῦ τούτου προβλήματος καὶ ὅτι μόνον ἡ ἀνεύρεσις καὶ λεπτομερὴς ἐξέτασις τοῦ πρωτοτύπου θὰ διευκολύνῃ τὴν διαλεύκανσιν τοῦ ζητήματος.» Ἀλλὰ μία ἐπίσκεψις εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Νεοφύτου Δούκα ἀρ. 4 οἰκίαν καὶ ἡ γνωστὴ φιλοφροσύνη τοῦ κόμητος Σ. Μάρμορα θὰ παρείχον εἰς τὸν συγγραφεὰ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἴδῃ αὐτὸ τοῦτο τὸ πρωτότυπον καὶ θὰ ἀπῆλασεν αὐτὸν τῶν γραφεισδῶν περιτολογίων.

Ἐν σελ. 349-352 δημοσιεύονται *Δύο ἐπιστολαὶ τοῦ Μουστοξύδου* (ἡ μία πρὸς τὸν Σ. Βελουδον, ἡ ἑτέρα πρὸς τὸν Κ. Παπαρηγόπουλον) ὑπὸ τοῦ γράφοντος τὰς γραμμὰς ταύτας.

Τέλος ὁ Μητροπολίτης Παράμυθιας Ἀθηναγόρας, δημοσιεύει, σελ. 433-444, μακρὰν μελέτην, ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἱστοριογραφικὸν πρόβλημα. Ὁ Ἄγιος Ἀρσένιος Κερκύρας*, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ λόγιος ἱεραρχὴς προσπαθεῖ νὰ διαλευκάνῃ τινὰ ἐκ τῶν προβλημάτων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῆς Κερκύρας καὶ τῆς δράσεως τοῦ Ἁγίου Ἀρσενίου.

Περαινόντες ὅμως ὀφείλομεν νὰ μὴ ἀφήσωμεν ἀπαράτηρητον τὴν ἐν σελ. 445—448 δημοσιευομένην μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἡ ἐλληνικὴ ἱστοριογραφία καὶ ἡ ἐν αὐτῇ θέσις τοῦ Σπυρίδωνος Λάμπρου*. Διότι ἡ μελέτη αὕτη θὰ προκαλέσῃ βαθεῖαν ἀπογοήτευσιν εἰς τοὺς τιμῶντας καὶ θαυμάζοντας τὸν Λάμπρον οἵτινες καὶ θὰ ἀπορήσουν πῶς αὕτη περιελήφθη ἐν τῷ ἀναμνηστικῷ τούτῳ τόμῳ. Πράγματι ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ ὁ συγγραφεὺς ὁμιλεῖ διὰ τὸν «βαθύνουν καὶ εὐσεβῇ Ἠσίοδον», διὰ τὸν «ὑμπετέη Πίνδαρον», τὸν Πλάτωνα κλπ. καὶ μόνον διὰ τὸν Λάμπρον δὲν ὁμιλεῖ. Ἡ δὲ θέσις τοῦ Λάμπρου ἐν τῇ ἐλληνικῇ ἱστορικῇ ἐπιστήμῃ εἶναι ὅλως ἐξαιρετικὴ. Οὐ μόνον ἀνέδειξε μαθητὰς καὶ δλόκληρον σχολὴν ἐρευνητῶν (ὑπερτερήσας μάλιστα κατὰ τοῦτο τοῦ Παπαρηγοπούλου) ἀλλὰ καὶ ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ὀλιγίστων καθηγητῶν τῆς ἱστορίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ οἵτινες ἔδωκαν γενναίαν ὠθησιν εἰς τὰς ἱστορικὰς ἐρεῦνας. Διότι, πράγμα παράδοξον, τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν κατὰ τὸν ἑκατονταετῆ του βίον, δὲν ἐπέδρασεν αἰσθητῶς ἐπὶ τὰς παρ' ἡμῖν ἐρεῦνας τῆς μέσης καὶ νέας ἐλληνικῆς ἱστορίας. Οὔτε οἱ κολοσσοὶ τῆς ἱστοριοδιφίας παρ' ἡμῖν, Μουστοξύδης καὶ Σάθας, οὔτε οἱ λαμπροὶ ἱστορικοὶ συγγραφεῖς Ζαμπέλιος καὶ Λούντζης κατεῖχον πανεπιστημιακὴν ἑδραν, οἱ δὲ πολυτιμότητος ἱστορικὰς συγγραφὰς καταλιπόντες Καλλιγὰς, Μομφερῶτος καὶ Ἀνδρεάδης, ἦσαν μὲν καθηγηταὶ ἀλλ' ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ. Τοῦναντίον αἱ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἑδραὶ τῆς ἱστορίας ἐπὶ σειρὰν γενεῶν κατεῖχοντο ὑπὸ διαφόρων Μανούσων, Τζιβανοπούλων, Πατσοπούλων καὶ ἄλλων νεωτέρων, οἵτινες (πράγμα ἀπίστευτον καὶ ἐν τούτοις ἀληθές) οὐδὲν ἀπολύτως οὐδὲν, κατέλιπον ἐν τῷ πεδίῳ τῆς πρωτοτύπου ἱστορικῆς ἐρεῦνης. Καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ ἀξιοθαύμαστος διὰ τὴν πολυμαθεῖαν Καρολίδης μᾶλλον ὡς συμπληρῆτης (compilateur) ἢ ὡς ἐρευνητῆς (Forscher) δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ. Ὅποια ἀληθῶς διαφορὰ μὲ τὰς ἄλλας βαλκανικὰς χώρας εἰς τὰ Πανεπιστήμια τῶν ὁποίων ἐκαλλιέργησαν τὰς ἱστορικὰς ἐρεῦνας ἔξοχοι ἄνδρες ὡς οἱ Στογιάνοβιτς, Νοβάκοβιτς, Γιόργκα (καὶ οἱ τρεῖς διετελέσαν πρωθυπουργοί), ἢ, ὁ εὐρύτατος ἔξω τῆς πατρίδος του γνωστός, Ξενοπολί

Η ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ ΚΑΙ Η ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΙΗΣΙΣ

Εἰς τὴν ἐσχάτως ἐν Παρισίοις γενομένην ἐκθεσὶν τῆς συλλογῆς Ρενέ Πινώ (περὶ τῆς ὁποίας βλ. τὸ ἡμέτερον σημεῖωμα ἐν τῇ Νέα Ἑστία, τῆς 15 Ἰουνίου 1935) ἐξετέθησαν σὺν τοῖς ἄλλοις δύο ὅλως ἄγνωστα τεκμήρια τῆς ἀπηχίσεως ἣν ἔσχεν ἐν Εὐρώπῃ ἡ πώλησις τῆς Πάργας. Τὸ ἐν εἶναι βιβλίον ἐπιγραφόμενον *Les exilés de Parga, poème suivi de poesies diverses par le Baron d' Ordre, troisième édition, Paris 1820*. Τὸ ἕτερον εἶναι εἰκὼν παριστάνουσα ὡς ἡ ἐπιγραφή δηλοῖ *l'acteur Menier dans le mélodrame Parga à la Porte Saint-Martin*, ἐξ οὗ συνάγεται ὅτι θεατρικὸν ἔργον μὲ ὑπόθεσιν τὴν πώλησιν τῆς Πάργας παρεστάθη εἰς τὸ ἐν Παρισίοις ἔτι ὑπάρχον θέατρον τῆς Porte Saint-Martin.

ΜΙΑ ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ὁ γνωστός διὰ τὰ πολυαριθμα περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἑπτανήσου μελετήματά του, κ. Διονύσιος Καλογερόπουλος ἐξέδωκεν ἐσχάτως ὑπὸ τὸν τίτλον *Κερκυραϊκὴ Βιβλιογραφία 1900—1930* ἀναγραφὴν τῶν κυριωτέρων κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα ἐκδοθέντων συγγραμμάτων περὶ Κερκύρας. Ἡ ἀναγραφὴ αὕτη καθίσταται τοσούτῳ μᾶλλον χρήσιμος καθ' ὅσον ὁ κ. Καλογερόπουλος ἐφρόντισε νὰ παραθέσῃ σύντομον ἀνάλυσιν τοῦ περιεχομένου εἰς τὰ πλείστα τῶν βιβλιογραφουμένων ἔργων. Ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ ὁ κ. Καλογερόπουλος ἐκφράζει τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ δυνηθῇ ἐν καιρῷ νὰ δημοσιεύσῃ συμπλήρωσιν καὶ συνέχειαν τῆς «Ἰονίου Βιβλιογραφίας» τῶν Λεγρὰνδ καὶ Περνώ. Ἀς μᾶς ἐπιτραπῇ δὲ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ νὰ σημειώσωμεν ὅτι χρησιμωτάτην συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου τῶν Λεγρὰνδ καὶ Περνώ (περιλαμβανόντος ὡς γνωστὸν μόνον τὰ αὐτοτελῶς ἐκδοθέντα δημοσιεύματα) θὰ ἀπετέλει καὶ ἡ βιβλιογραφία τῶν μέχρι τοῦ 1900 εἰς περιοδικὰ δημοσιευθεῖσων μελετῶν περὶ τῶν Ἰονίων νήσων ἣ ἔστω καὶ περὶ μᾶς ἐξ αὐτῶν, ἰδίᾳ δὲ ἡ ἀποδελτίωσις τοῦ περιεχομένου τῶν παλαιότερων ἑπτανησιακῶν περιοδικῶν, οἷον *Mercurio letterario* τοῦ Ἑμ. Θεοτόκη, *Antologia ionia* τοῦ Μουστοξύδου, *Album Ionio* τοῦ Fogacci, Ζακύνθιος Ἀνθὼν κλπ.

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΒΙΡΓΙΛΙΟΥ ΥΠΟ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Ἐν μακρᾷ μετέτῃ δημοσιευθεῖσῃ λατινιστὶ εἰς τὸ περιοδικὸν *Byzantinisch-neugriechische Jahrbücher* VIII, 1931 σελ. 14—31 ὁ ὑφηγητὴς κ. Χ. Καπνουκάγιας ἐξετάζει τὴν ὑπὸ τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρεως εἰς διηρικοὺς στίχους γενομένην μετάφρασιν τῆς Αἰνείδος. Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Εὐγενίου ἔκρινεν αὐστηρῶς ὁ ἀείμνηστος Θερεσία νός ('Αδ. Κοραῆς, τόμ. Α', σελ. 72—73) χαρακτηρίσας αὐτὸ ὀρθῶς ὡς «ἀχρήσιμον κατόρθωμα» καὶ ὡς τὸ «μέγιστον τῶν ματαιοποννημάτων τοῦ Βουλγάρεως». Κατὰ τὸν Θερεσιανὸν «ἡ μετάφρασις αὕτη καθ' ἑαυτὴν οὐδαμῶς εἶναι ἀνταξία τοῦ Ρωμαίου ἐποποιῦ, καταμηνύει δὲ μόνον τὴν περὶ τὸ τεχνουργεῖν ἡρωϊκούς ἐξαμέτρους ἀξιοθαύμαστον εὐχέρειαν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν ἐξ ἴσου ἀξιοθαύμαστον ἀκρίβειαν καὶ γλαφυρίαν τοῦ κλεινοῦ ἱεράρχου. Ἡ μετάφρασις πολλὰχού οὕτε εὐχρους εἶναι οὔτε καλλιπής, ἐνιαχοῦ δὲ βεβιασμένη καὶ πλημμελής».

Ὁ Καπνουκάγιας προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ ὡς μὴ δικαίαν τὴν αὐστηράν ταύτην κρίσιν. Ἀλλ' ὁ ἀναγνώστης διεξερχόμενος τὴν λατινιστὶ (!) γεγραμμένην διατριβὴν του οὐ μόνον δὲν μεταπέφθεται, ἀλλ' ἀναπολεῖ ἀκούσιως τὴν κρίσιν τοῦ Θερεσιανοῦ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Καπνουκάγια οὕτινος ἡ ἀκομψος καὶ βεβιασμένη γλῶσσα λατινίζει ὅσον καὶ ἡ τοῦ Βουλγάρεως ὁμηρίζει.

ΔΥΟ ΝΕΑΙ ΠΕΡΙ ΣΟΛΩΜΟΥ ΚΑΙ ΜΑΒΙΛΗ ΜΕΛΕΤΑΙ

Ὁ καθηγητὴς τῶν ἰταλικῶν γραμμάτων παρὰ τῷ ἐνταῦθα ἰταλικῷ Ἰνστιτούτῳ κ. Κάρολος Brighenti ἐδημοσίευσεν οὐχὶ πρὸ πολλοῦ, εἰς δευτέραν ἔκδοσιν, ἐν Τουρίνῳ παρὰ τῷ γνωστῷ ἐκδότῃ G. B. Paravia δύο ἀξιολόγους πραγματείας· ἡ μία ἀφορᾷ τὸν Διονύσιον Σολωμόν, ἡ ἑτέρα τὸν Λαυρέντιον Μαβίλην.

Ὁ κ. Brighenti, ἀκολουθῶν τὸ παράδειγμα τοῦ πατρὸς του, Eliseo Brighenti, διακεκριμένου ἐλληνιστοῦ—συντάκτου ἐλληνοῖταλικοῦ λεξικοῦ, —νεοελληνικῆς Χρηστομαθείας καὶ ἄλλων ἀξιολόγων ἔργων—τυγχάνει βαθεῦς μελετητὴς τῆς νεωτέρας ἐλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας. Ἐγκύπτων εἰς μελέτας ἐπὶ τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς φυσικὸν ἦτο νὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἰδρυτοῦ ὡς καὶ τοῦ ἐκ τῶν τελευταίων ἀντιπροσώπων τοῦ «σολωμικοῦ κύκλου», ὅστις μεγάλην ὡς γνωστὸν ἡσκήσεν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς λογοτεχνικῆς κινήσεως τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος.

Ἐν τῇ πρώτῃ ἐκ τῶν μελετῶν τούτων, τῇ ὑπὸ τὴν τίτλον Lorenzo Mavilis, ἐκδοθείσῃ τὸ πρῶτον τῷ 1929 ἐν Φερράρᾳ, ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς ἐνδιατρίβει περὶ τῆς ζωῆς, τῶν σπουδῶν, τῆς ποιητικῆς καὶ τῆς καθ' ὅλου φιλολογικῆς δράσεως τοῦ Μαβίλη, φιλοτεχνῶν ἅμα καὶ λίαν ἐπιτυχεῖς μεταφράσεις τινῶν ἐκ τῶν ὥραιότερων εἰδῶν ἢ σονέττων, τοῦ Κερκυραίου ποιητοῦ.

Μὲ ἀγάπην πρὸς τὴν ἡμετέραν πατρίδα, ἣτις χαρακτηρίζει τὸν κ. Brighenti, περιγράφεται παρ' αὐτοῦ ὁ ἡρωϊκὸς θάνατος τοῦ ποιητοῦ ἐν Δρίσκῳ ὡς καὶ οἱ προηγούμενοι πατριωτικοὶ αὐτοῦ ἀγῶνες.

Εἶτα ὁ συγγραφεὺς ἐπιλαμβάνεται ἐπιμελελημένης ἐρεῦνης τῶν περὶ τῆς γλώσσης ἰδεῶν τοῦ Μαβίλη, ἐνδιατρίβων ἰδιαιτέρως καὶ περὶ τῆς γνωστῆς ἐν τῇ Βουλῇ ἀγορεύσεώς του τῷ 1911 καὶ ὑπενθυμίζων καὶ τὴν προκαλέσασαν θόρυβον φράσιν αὐτοῦ καθ' ἣν δὲν ὑπάρχει χυδαία γλῶσσα, ὑπάρχουσιν ὅμως χυδαῖοι ἄνθρωποι—ἐνῷ φεῦ!, παρατηροῦμεν ἡμεῖς ὑπάρχουσιν ἀμφοτέρω. Ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς εὐρίσκει ἀφορμὴν νὰ ἐκθέσῃ καὶ προσωπικᾶς αὐτοῦ ἀντιλήψεις ἐπὶ τῆς παρ' ἡμῖν διγλωσσίας, τινὰς τῶν ὁποίων ὡς προερχομένας παρ' ἀμερολήπτου καὶ πεφωτισμένου ξένου φίλου εἰλικρινοῦς τῆς ἡμετέρας πατρίδος, θεωροῦμεν χρήσιμον νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα.

Ὁ κ. Μπριγκέντι ὀρθῶς ψέγει τὰς ἀκρότητας καὶ τῶν ὀπαδῶν τῆς ἀκράτου καθαρευούσης καὶ τῶν χυδαῖστων. Παρατηρεῖ δὲ οἱ ἴσως αἱ ταῦτα ὑπερβολαὶ δὲν ἤθελον ἐμφανισθῇ, ἐὰν ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν ἰδρυσιν τοῦ ἐλληνικοῦ βασιλείου ἤθελε καθορισθῇ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν ἔδρα νεοελληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας, ἣτις θὰ ἐχρησίμευε πρὸς διαφώτισιν τῆς κοινῆς γνώμης καὶ ἀμβλυνσιν τῶν ὀξείων ἀντιθέσεων. Ὡς πρὸς τὰς ἰδέας τοῦ Ἰωάννου Ψυχάρη παρατηρεῖ ὅτι ἐὰν γλωσσικῶς δὲν εἶνε ἐσφαλμένοι, φιλολογικῶς εἶνε πλημμελεῖς, καθ' ὅσον ἀναγνωρίζουσαι τὴν ἐπικράτησιν τῆς ὁμιλουμένης γλώσσης ἐνεθάρρουν τοὺς ὑπερδημοτικιστάς, οἵτινες ἀρνοῦνται πᾶσαν σημασίαν εἰς τὴν γραφομένην γλῶσσαν καὶ λίαν προθύμως ἀποδέχονται ἐν τῷ λε-

ξιλογίῳ τῶν ἀκατανοήτους λέξεις, ἢ δημιουργοῦν νέας μὲ μόνους τοὺς κανόνας τῆς κοινῆς λαλουμένης γλώσσης. Μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπάγεται ὁ συγγραφεὺς τὰς ἐξῆς παρατηρήσεις. «Ἐὰν οἱ Ἕλληνες ἀπεσοράκιζον τὴν μανίαν τῆς προσλήψεως λέξεων, ἢ φράσεων, ἐξ ἄλλων εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, ἐξ ἀπλοῦ φιλονεικισμοῦ, χωρὶς ν' ἀνατρέχουσι προηγουμένως εἰς τὸ πλουσιώτατον ἐθνικὸν γλωσσικὸν τῶν κεφάλαιον ἐὰν ἐπλούτιζον τὴν γραφομένην γλῶσσαν διὰ λέξεων καὶ διασκευῶν, προσδιαζουσῶν μόνον εἰς τὴν ὁμιλουμένην τότε μόνον, ὅταν τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον, ἀφ' ἑτέρου δὲ δὲν προσελάμβανον ὡς βασικὸν τύπον τὴν κλασικὴν γλῶσσαν ἔτι μᾶλλον, ἐὰν ἀνείχοντο, τόγε νῦν ἔχον, καὶ τὴν γραφομένην καὶ τὴν ὁμιλουμένην γλῶσσαν, προστατεύοντες μὲ πᾶσαν ἐπιμέλειαν τὴν πρώτην, πηγὴν, ἀνεπίδεκτον ἐξαφανίσεως τοῦ γλωσσικοῦ αὐτῶν ἰδιώματος, οὐδαμῶς κατωτέρου τοῦ ἀρχαίου, καὶ μελετῶντες ἐπιστημονικῶς ὅλην τὴν ζωντωνὴν γλωσσικὴν ὕλην· ἐὰν τέλος οἱ διδάσκαλοι αὐτῶν ἐπεξήτουν ἐπιμελῶς τὴν εἰσαγωγὴν καὶ ἀνάπτυξιν ἀπλουστεράς γλώσσης προσεγγιζούσης καὶ συγχωνευούσης τοὺς δύο τύπους, φρονῶ, ὅτι μετὰ χρόνον βραχύν, θὰ ἐπετυγχάνετο συμβιβαστικὴ λύσις τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, ἱκανοποιητικὴ διὰ πάντας ἐκείνους, οἵτινες, πλείοτερον τῶν προσωπικῶν ἀντεγκλήσεων, ἀγαπῶσι τὴν ἑαυτῶν Πατρίδα καὶ κήδονται τοῦ μέλλοντος αὐτῆς.» Σκέψεις νομιζομεν, ὀρθόταται ἀντιστοιχοῦσαι πρὸς τὰς ἀντιλήψεις τῶν μὴ προκατελιμμένων ὁμοεθνῶν μελετῶν τοῦ ζητήματος.

Ἡ πραγματεία ἡ εἰς τὸν Σολωμόν ἀφορῶσα ἔχει ὡς τίτλον αὐτῆς «Διονυσίου Σολωμοῦ ἐγκώμιον εἰς τὸν Οὔγον Φώσκολον μετ' εἰσαγωγῆς καὶ σημειώσεων τοῦ καθηγητοῦ δρος Καρόλου Μπριγκέντη» Dionisio Solomos *Elogio di Ugo Foscolo con introduzione e note del prof dott. Carlo Brighenti*. Αἱ σημειώσεις αἱ εἰς τὸ ἐγκώμιον ἀφορῶσαι εἶναι συχναὶ καὶ διευκρινιστικαὶ τοῦ κειμένου, ἀλλ' ἡ κυρία ἐργασία τοῦ συγγραφέως εὐρηται προφανῶς ἐν τῇ μακρᾷ εἰσαγωγῇ, ἐν ἣ ἐρευνῶνται ὁ βίος καὶ τὸ ἔργον τοῦ ποιητοῦ ἐν εὐσυνόπτῳ καὶ περιεκτικῇ ἐκθέσει, ἐν τῇ συντάξει τῆς ὁποίας ὁ συγγραφεὺς, ὅστις τυγχάνει λίαν ἐνήμερος τῆς ἡμετέρας περὶ Σολωμοῦ βιβλιογραφίας (καὶ δὴ τῶν μελετῶν τοῦ Πολυλά, Καλοσγούρου, Δεβιάζη, Παλαμά, Μενάρδου κ.λ.π.) ἐπωφελεῖται ἅμα καὶ ἰταλικῶν σχετικῶν συγγραμμάτων—ἰδίως εἰς τὸν Φώσκολον ἀφορῶσων, ἐν αἷς παρεπιπτόντως γίνεται λόγος· καὶ περὶ τοῦ Σολωμοῦ καὶ αἵτινες ἐλάχιστα εἰσι γνωσταὶ παρ' ἡμῖν, χρησιμοποιοῦν δὲ ὡσαύτως καὶ τὴν ἐπὶ διδακτορίᾳ ἐνώπιον τῆς φιλολογικῆς σχολῆς τῆς Φλωρεντίας ἀνεκδότου εἰσέτι διατριβῆς περὶ Διονυσίου Σολωμοῦ τῆς ἐλληνομαθοῦς δεσποινίδος Argia Biscotti. Ὁ συγγραφεὺς ἐνδιατρίβει καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ ἰταλικῇ γλώσσῃ ἐργασιῶν τοῦ ποιητοῦ αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ κατὰ πολὺ κατώτερον μέρος τοῦ ἔργου τοῦ μεγάλου Ζακυνθίου, ὡς αὐτὸς οὗτος ὁμολογεῖ, καὶ ὧν τινὲς παρ' ἡμῖν ἀληθῶς ἐξώγκωσαν τὴν ἀξίαν.

Διὰ τὸν Ἕλληνα ἀναγνώστην αἵται ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέροντος εἶναι αἱ περὶ Σολωμοῦ κρίσεις ἰταλῶν λογογράφων, ὡς ὀλιγώτερον γνωσταὶ ἐν Ἑλλάδι, ὡς ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς παραθέτει καὶ παρὰ τοῦ ὁποίου παραλαμβάνομεν ταύτας. Κατὰ τὸν Canna (*Per le Solennità centenarie da celebrarsi nella città di Zante in onore dello insigne poeta greco Dionisio Solomos. Milano 1899*). «Τὰ (διασωθέντα) τμήματα ἐργασιῶν τοῦ ποιητοῦ, ὡς ἀνάγλυφα, εἰκόνες ἢ ὠδαί, ἐξαιρετικῆς τέχνης, διαλάμπουσιν ὡς ἰδέα καὶ ὡς κομψότης. Ἐμπνεύσεις, πρωτοτυπία, εὐστοχος ἰδιορρυθμία

συνδυαζομένη με ἀπλότητα, βαθύ συναίσθημα τῶν ἀγνωτόρων, ὑψηλοτέρων καὶ συμπαθεστέρων ἀνθρωπίνων περιστατικῶν, ἀποτελοῦσι τὰ ἐσώτερα προσόντα τῶν ποιημάτων τούτων» — «κρίσις σοβαρὰ καὶ μελετημένη, παρατηρεῖ ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ γνώστης τοῦ ἔργου τοῦ Σολωμοῦ ὀλίγα ἔχει νὰ προσθέσῃ ἢ ν' ἀφαιρέσῃ».

Κατὰ τὸν de Simone (Brighenti σελ. 23) «ὁ Σολωμὸς ἀπετέλει, ἐκεῖνο ὅπερ κατὰ καθιερωμένην φράσιν, ὀνομάζομεν ρωμαλέα, χαλυβδίνη ιδιοσυγκρασία καὶ τοιοῦτοι εἶναι καὶ οἱ στίχοι αὐτοῦ, ἰσχυροί, ἁρμονικοί, συγκινητικοί... Ἀξία ἀναγραφῆς εἶναι ἡ κρίσις ἣν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀπηύθυνε ὁ Νικόλαος Tommaseo διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων. «Οἱ Γερμανοὶ κατορθοῦσι νὰ παριστῶσι βαθείας τὰς κοινότερας σκέψεις. Σὺ εὖρες τὸν τρόπον νὰ καθιστᾷς κοινὰς τὰς βαθυτέρας σκέψεις».

Ὁ κ. Brighenti εἶναι ἀξίος ἐπαίνου διότι διὰ τῶν εὐσυνειδήτων καὶ δεξιῶν συγγραφικῶν αὐτοῦ ἐργασιῶν, ἐν αἷς διαφαίνεται ἡ εὐρεία μόρφωσις, ἡ ἀσφαλὴς κρίσις καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα, καθιστᾷ γνωστοὺς ἐν Ἰταλίᾳ Νεοέλληνας ποιητὰς καὶ λογίους, συντελῶν οὕτως εἰς τὴν μείζονα ἀμοιβαίαν ἐκτίμησιν καὶ στενωτέραν σύμφixin πνευματικῶν σχέσεων μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ἰταλῶν.

Π. ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΥΟ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΡΑ

Τῶν κατωτέρω δύο ἀνεκδότων ποιημάτων τοῦ Κερκυραίου ποιητοῦ τὸ μὲνιταλικὸ ἀπευθύνεται πρὸς τὴν ἀνεψιάν του Οὐράνιαν Swindale τὸ γένος Κοσκινᾶ, κατοικοῦσαν ἐν Λονδίῳ, τὸ ἄλλο δὲ χρονολογεῖται ἀπὸ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ποιητικῆς του δράσεως.

Κέρκυρα Ἰανουάριος 1935

Κ. ΠΑΛΑΤΙΑΝΟΣ

1.

Da Gerasimo ed Elena.... (ἐντελῶς δυσανάγνωστον)....
Accogli, o cara, un dolce abbracciamento.
Mentre fan voti che del tuo ritorno
Rechi ad essi l' offerta, il Novecento,
Mai se tal speme al' età lor non lice,
T' cappiano da lungi almen felice.

2.

Κυρά μου, τὴν εἰκόνα μου
Μὲ τρόπο σου προσφέρω,
Εἶν' ἄσχημη τὸ ξέρω
Εἶν' ἄσχημη πολὺ.

Στὸ σπίτι σου θὰ γαίνομαι
Ἀράπης δίχως μύτη
Ποῦ πάει σὴν Ἀφροδίτη
Τὸν πόνο του νὰ εἰπεῖ.

Καὶ θὰ τῆς λέγει — «θλίβομαι
Διατὶ τὰ βλέμματά μου
Δὲν δείχνουν τὴν καρδιά μου,
Δὲν λέγουν τί ποθῶ.

Ἄν ὅμως εἰς τὰ πόδια σου
Μὲ συγχωρεῖς νὰ κεῖμαι
Θὰ μοῦ φανῇ πῶς εἶμαι
Μὲ σὲ στὸν οὐρανόν».

Η ΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὸ ἀκόλουθο ἰταλόφωνο-ποίημα ὀφείλεται τὸν φιλέλληνα κ. Giuseppe Valentini. Ἄν καὶ ἀκόμη νεαρότατος ὁ κ. Valentini κατέλαβε ἤδη ἐξαιρετικὴ θέσι στὸ λογοτεχνικὸ κόσμον τῆς σύγχρονης Ἰταλίας, ἰδίως μετὰ τὴν ἔκδοσιν δύο ποιητικῶν συλλογῶν του, ποὺ ἐσημείωσαν μεγάλη ἐπιτυχία. Ὁ συγγραφεὺς διακρίνεται γιὰ τὴ δύναμι τῆς συλλήψεως, καθὼς καὶ γιὰ τὴ γλυκύτητα τῆς ἐκφράσεως καὶ τῆς περιγραφῆς ποὺ μᾶς θυμίζουν, κυρίως στὰ πρῶτα ποιήματά του, τὸν Gozzano. Ἐκτὸς ἀπ' τὴ λογοτεχνικὴ του παραγωγή ὁ κ. Valentini εἶναι γνωστὸς καὶ γιὰ τὰς ἱστορικές του μελέτας, μίᾳ ἀπὸ τὰς ὁποίας καὶ ἐβραβεύθη εἰς τὸν τελευταίως προκηρυχθέντα διαγωνισμό στὴν Ἰταλία γιὰ τὰς πολιτικὰς τάσεις τῶν κομμάτων τῆς δεξιᾶς κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα. Σήμερα ὁ κ. Valentini εἶναι καθηγητὴς τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας στὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βαρκελώνης.

TERRA DI GRECIA

Come l' ulivo cavo,
Tutto fronde e radici,
È queste terra di Grecia.
Marmi e vele: non d' altro la roccia
Ch' è dintorno al gran mare percorso
Abbisogna. Su l' onde la luce
È casta come sui templi deserti.
Altrove, lontano, nelle prolisse pianure,
Nelle terre feraci forse qualcosa germoglia,
Qualcosa matura e perisce:
Altrove, lontano, forse la vita
È impuramente feconda.
Nella terra di Grecia
Gli ulivi dal tronco cavo,
Null' altro che fronde e radici,
Stanno a specchi del mare pascoso
Tra marmi e vele:
Casta una luce li accinge.

GIUSEPPE VALENTINI

Στὸ ποίημά του αὐτό, ποὺ δημοσιεύθηκε τὸ φθινόπωρον τοῦ 1933, ὕστερα ἀπὸ ἓνα ταξίδι του στὴν Ἑλλάδα, ὁ ποιητὴς μᾶς παρέχει σὲ μιὰ ἐπιγραμματικὴ λιτότητα, ἐλευθερὴ ἀπὸ ρητορισμούς, πιστὴ καὶ ζωντανὴ εἰκόνα τῆς Ἑλληνικῆς γῆς.

Ρώμη, Μάϊος 1935

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΩΡΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

«Γ. Βαλέτα. «Ένα άγνωστο δοκίμιο 'Ιστορίας τής Νεοελληνικής Λογοτεχνίας».

Ο νεαρός όσο και έμβριθής έρευνήτης τής νεοελληνικής φιλολογίας μās ξεσκεπάζει μίαν άγνωστη σελίδα τής νεοελληνικής κριτικής, μιά σύντομη έπισκόπηση τής λογοτεχνίας μας από τήν άλωση τής πόλης έως τόν Σολωμό και τόν Κάλβο, γραμμένη στην Κοζάνη τόν 1845 από τόν λόγιο Δημήτριον 'Αργυριάδη, πού είχε στό Βουκουρέστι στενή φιλία μέ τόν ποιητήν 'Αθανάσιο Χριστόπουλο. Ο 'Αργυριάδης τή μελέτη του αυτή τήν έδημοσίεψε σάν επίμετρο στη μετάφρασή του τής «Αύρηλιανής Παρθένου» του Σίλλερ. Τό έργο έτυπώθηκε στην 'Αθήνα στά 1861, και είναι περίληψη μιάς μεγάλης γραμματολογίας πού δέν είδε ποτέ τόν φως.

Ο κ. Βαλέτας στη μελέτη του μās δίνει μιά σύντομη περίληψη και μās πληροφορεί πώς είχαν ό 'Αργυριάδης για βοηθήματα τόν Cours de litterature Grecque moderne του Νερουλού και τήν Εισαγωγή του Fauriel στα Δημοτικά τραγούδια.

Ο 'Αργυριάδης βρίσκει ότι ό Κάλβος ακολουθήσεν αυθαίρετον ποιητικόν δρόμον. Διά τόν Σολωμόν γράφει: «Η γλώσσα του Σολωμού εκφράζουσα τόσον ύψος ιδεών, δι' όν ανεβαίνει μέχρις αυτού του ουρανού τής ποιήσεως, άπολύτως προετοιμάζει διά τόν ποιητήν τούτον δάφνας δόξης, ως δημιουργήσαντα νέαν διάλεκτον».

Ο κ. Βαλέτας τονίζει τή σημασία πού έχει ή κριτική του 'Αργυριάδη για τόν Σολωμό, γραμμένη στον καιρό πού έβασίλευαν οι Σούτσοι και ή καθάρειυσά των έπνιγε τή ζωντανή ποιητική γλώσσα. Αντιγράφουμε τά τελευταία λόγια του κ. Βαλέτα:

«Υστερα από τόν Τρικούπη και πρωτύτερα από τόν Πολυλά και τούς Σολωμικούς, πολύ δέ πρωτύτερα από τόν Τερτσέτη και τόν Ροΐδη, τόν Σολωμό τόν θρόνιασε, ρίχνοντας τούς Σούτσους, στην 'Ελλάδα ό 'Αργυριάδης».

Ο κ. Βαλέτας μέ τόν έρευνητικό πνεύμα πού έχει και μέ τήν αληθινή καλαισθησία του θα έπρεπε ν' άφοσιωθή στη συγγραφή μιάς Ιστορίας τής λογοτεχνίας μας, πού ν' άποτελέσει τόν κύριο έργο τής ζωής του.

Α

'Αθηνās Ταρσούλη: «Κάστρα και Πολιτείες του Μωριά». — 'Αθήναι δραχ. 200.

Δουλειά πλούσια πού χρειάστηκε κόπους κ' έξοδα και έρευνες πολλές, ή τωρινή τής κ. Ταρσούλη. Μά συγχρόνως κι' από κείνες τις λιγοστές πού προσφέρουν κάποια ούσιαστικώτερη ύπηρεσία και σέ ευρύτερο κοινό, άφοϋ και σάν λογοτεχνικό βιβλίο έχει τις χάρες του και σάν οδηγός, πάλι, έχει ενδιαφέρον μέ τήν προσεκτικά συγκεντρωμένη από πολλά δυσέρετα βιβλία λαογραφική και Ιστορική ύλη για τά Κάστρα και Πολιτείες πού είδε και περιέγραψε ή συμπαθητική συγγραφέας. Καλλιτέχνης όπως είναι είδε μέ μάτι τέτοιου τούς έρειπωμένους πύργους και τά χαλασμένα κάστρα, τόν έσωτερικό των εκκλησιών και τή ζωή του τόπου. Η ποιητική της, ωστόσο, διάθεση τήν σπρώχνει μερικές μέρες σ' ένα λυρισμό, πού παρ' όλη τή ζηλευτή φραστική διατύπωσή του και πλούσια γλώσσα του γίνεται άρκετές φορές

κουραστικός στον άναγνώστη, πού βιάζεται από τόν ενδιαφέρον του βιβλίου νά συλλάβη μέ μιά φωτογραφική ματιά όλόκληρο τόν τόπο, για νά χωθή κατόπιν, μέσ στους αιώνες, στις έποχές του Μεσαίωνα, πού τά μέρη εκείνα, πού μās οδηγεί ή συγγραφέας, άνθιζαν, και νά παρακολουθήση τήν εξέλιξή τους.

Πολλά μέρη, σάν τή Μονεμβασία, είναι άριστοτεχνικά στό Ιστορικό μέρος δεμένα, άλλα όμως αδύνατα, δίχως νά δίνουν τήν ατμόσφαιρα των έποχών, πού αναφέρει ή συγγραφέας. Γι αυτό παρ' όλα τά σπουδαία και αναντίρρητα προτερήματα και χάρες του βιβλίου, καλλιτεχνικώτατα άλλως τε τυπωμένου, πού θετικά θα πάρη τή θέση του και θα ζήση ανάμεσα στα καλύτερα έλληνικά έργα, όμως σά νά του λείπη κάτι, πού έχει αντικατασταθί από κάποιο στοιχείο, ξένο στη διάθεση του άναγνώστη, πού θα προτιμούσε αντίθετα νά διαβάση μιά νευρώδη και ζωντανή περιγραφή των μερών εκείνων, τόσο στους παληούς χρόνους όσο και στους τωρινούς, μιά περιγραφή πού θα άντεχε και θαχε κάποια ώφελημότητα και στό πέραςμα του χρόνου. Ός τόσο τόν έλάττωμα αυτό λιγοστεύει μέ τά ώραία σκίτσα κι άκουαρέλες τής σ. καθώς κι από τις σπάνιες παλιές χαλκογραφίες πού στολίζουν τόν βιβλίο. Τό έργο έχει κεφάλαια για τή Μονεμβασία, Σπάρτη, Μιστρά, Μάνη, Καλαμάτα, 'Ιθώμη, Μεθώνη, Μεσσήνη, Πύλο και πλουτίζεται μέ άφθονη σχετική βιβλιογραφία.

Σ. Μ.

Δ. Ι. Δανηλίδης: «Η Νεοελληνική Κοινωνία και Οικονομία». 'Αθήνα 1934.

Η νεοελληνική βιβλιογραφία δέν μās έσυνήθισε μέ τέτοια βιβλία, μεστά και φωτεινά, σάν τόν έργο του Δ. Δανηλίδη. Με ζωντανή γλώσσα, μέ πλούσια Ιστορικά τεκμήρια, μέ κριτική διαύγεια ό συγγραφέας εξετάζει τόν Νεοελληνικό Μεσαίωνα στη γεωγραφική και Ιστορική του ύπαρξη, από τόν Βυζάντιο ως τήν παρακμή ως τόν νεοελληνικό τιμαριωτισμό. Άρκει νά ρίξη μιά γοργή ματιά, ένα βιαστικό φυλλομέτρημα και ό πιο άπρόσεχτος άναγνώστης για νά καταλάβει πώς βρίσκεται μπροστά σ' ένα έργο σημαντικό. Και τότε θα νά υποχρέωση νά διαβάσει τόν βιβλίο αυτό πού λέγει για τή νεοελληνική φυλή, τά πλιό σωστά πράγματα από όσα έχουν γραφεί στον καιρό μας.

Σύντομα αλλά ολοκληρωτικά εξετάζει ό Δ. Δανηλίδης τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες πού έγιναν στό Βυζάντιο. Με χαρακτηριστικές γραμμές μās δίνει μιά περιεκτική εικόνα του 'Εκκλησιαστικού κράτους τής 'Ορθοδόξου 'Ανατολής και των νεοελληνικών κοινοτήτων. Σημειώνει τόν άτομικισμό πού δείχνει σέ κάθε του εκδήλωση ό έθνικός χαρακτήρας. Ο κ. Δανηλίδης γράφει (σελ. 169 § 73): «Ο Νεοέλληνας είναι άτομικιστής. Η άρετή του, ή ήθική του έχει τή σφραγίδα του άτομικισμού. Σέ κάθε του σκέψη κ' ένεργεια ξεκινά από τή δική του άτομικότητα, σάν από μιά πρωταρχική αξία, πού μέ αυτή πρέπει νά μετρά όλα. Είναι πολύ υποκειμενικός κ' έχει άσβεστη φιλοδοξία, πού του κάνει κάθε αντίληψη αντικειμενική, άν όχι έντελώς άδύνατη, πάντως πολύ δύσκολη, τόν παρασύρει στην υπερτίμηση τής ίδιας αξίας, στην υποτίμηση τής ξένης και τόν ρίχνει από τήν αυτοπεποίθηση στην αταπάτη».

Ἡ ἐπιγραμματικὴ αὐτὴ εἰκόνα μᾶς ζωγραφίζει στὴν ἐντέλεια τὸν νεο-ελληνικὸ χαρακτήρα.

Ἐξετάζει τὴν Κλεφτουριά τῶν χρόνων τῆς σκλαβιάς καὶ τὴν χαρακτηρίζει σὰν πρωτόγονη μορφή μιᾶς αὐθόρμητης νεοελληνικῆς ἐξουσίας πολιτικοστρατιωτικῆς, ἔξω ἀπὸ τὴν Τουρκικὴν ἀναγνώριση, ἐνῶ οἱ εὐνοούμενοι προεστοὶ (κοτζαμπάσηδες) ἦσαν ἓνα εἶδος ἀριστοκρατίας μὲ τὴν ὑπόσθηξιν τοῦ τυράννου.

Τὴν ἀκμὴ τῶν νεοελληνικῶν κοινοτήτων τοῦ ἐξωτερικοῦ, τὴ θεωρεῖ, πολὺ σωστά, προοῖον ἀπογύμνωσιν ἀπὸ τὰ πλεῖστα ζωτικὰ καὶ δημιουργικὰ στοιχεῖα, οἰκονομικὴ ἐξάντλησις καὶ κοινωνικὴν ἐγκατάλειψιν.

Τονίζει τὴ διαφορετικὴ ἐξέλιξιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ στὰ Ἐφτάνησα, ποὺ μπόρεσε ν' ἀκολουθήσῃ παράλληλα τῇ ζωῇ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, ἐνῶ ἡ Ὄθωμανικὴ τυραννία ἀποβαρβάρωσε τοὺς σκλάβους Ἕλληνες. Ἀντίθετα πρὸς τὶς ἄλλες ὑπόδουλες ἑλληνικὰς χώρας, δὲν παρατηρήθηκε στὰ Ἐφτάνησα καμιά ὀπισθοδρόμηση τῆς οἰκονομίας καὶ κοινωνίας καὶ εἶχαν ἓνα δικό τους πολιτισμό.

Ἐδῶ τελειώνει τὸ πρῶτο μέρος τῆς ἀξιόλογης αὐτῆς ἐργασίας ποὺ τιμᾷ τὴν Ἑλλάδα. Θὰ ἔπρεπε τὸ βιβλίον αὐτὸ νὰ γίνῃ τὸ ἐγκόλπιον κάθε διανοουμένου καὶ τὸ ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ συστήσῃ σὰν ἀνάγνωσμα στὴν τελευταία τάξιν τῶν γυμνασίων.

Ὁ κ. Δανιηλίδης ἔχει κάθε δικαίωμα νὰ εἶναι ὑπερήφανος γιὰ τὸ σύγγραμμά του, καὶ νὰ περιφρονεῖ τὸν ἔπαιν ποὺ δίνεται στὸν τόπο μας μόνο σὲ ὅσους δὲν τὸν ἀξίζουν.

Ω.

NEA BIBLIA

— Bruno Lavagnini: «Traduzioni dalle «Ombre» di Lambros Porfyras». — Pisa, 1935.

— Σ. Δ. Καββαδία: «Ποιητικὸ δειγματολόγιον», Κέρκυρα, 1935.

— G. Zoras: «L'ordinamento costituzionale della Grecia repubblicana». Roma, 1935.

— Ἀδωνη Βερνάλης: «Ἀνθολογία τῶν Κυπρίων Ποιητῶν» (1878-1934) Κύπρος, 1934, 80 σελ.

— Ἀντ. Π. Μουζάκης: «Φορολογία ἐμποροβιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἐλευθέρων ἐπαγγελματιῶν». — Ἀθῆναι, 1935.

— Π. Γιωτοπούλου: «Ἀνδρέας Ἀνδρεάδης» (βιβλιογραφικὸ σημεῖωμα). Ἀνατύπωσις ἀπὸ τὴν Ἰόνιον Ἀνθολογία. Ἀθῆναι, 1935, 80 σελ.

— G. Zoras: «Un greco inedito sulla caduta di Costantinopoli». Roma, 1935. (Ἀνατύπωσις ἀπὸ τὸ Studi bizantini e neoellenici).

— G. Zoras: «Le Ceramiche Popolari dell'Egeo». Perugia, 1935.

— Χ. Πυρπᾶσου: «Ὁ Φῶτος Γιοφύλλης». Ἀθῆναι, 1935, 80 σελ.

— Α. Μ. Ἰδρωμένου: «Πολιτικὴ ἱστορία τῆς Ἑπτανήσου», 1815-1864. — Ἐκδόσις Β' μὲ πρόλογον Θ. Μακρῆ καὶ βιογραφίας ἀπὸ τὸν κ. Κ. Παλαιανό. — Κέρκυρα, 1935, 80 σελ.

— Ν. Β. Τωμαδάκης: «Φιλολογικά. Σολωμοῦ Ἑλληνομάθεια. Ἀριστ. Προβελέγγιος. Βιογραφικὰ Ἰω. Κοντυλάκη. Τοπωνυμία ἐξ οἰκογεν. ἐπιθέτων». Ἀθῆναι, 1935, 80 σελ.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

— Στὴ «Γενικὴ Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία» (Μάιος) ὁ κ. Εὐάγ. Φωτιάδης δημοσιεύει τὴ βιβλιογραφία τοῦ Κ. Ἀσώπιου (1785-1872).

— Στὴν «Κοινωνικὴ Ἐπιθεώρησι» (Ζακύνθου), τεύχ. Α': «Αἱ ἀλυσκαὶ Ζακύνθου (1521-1935)» τοῦ κ. Α. Χ. Ζώη.

— Στὴ «Νέα Ἑστία» (15 Μαρτίου) «Ἡ περιτομή τοῦ Παναγάκη» κεφαλωνίτικη ἡθογραφία τοῦ κ. Σπ. Σκιαδαρέση. Στὸ δεκαπενθήμερον τῆς 1ης Ἰουλίου σύντομη βιογραφία τοῦ κ. Γ. Ζώρα καὶ στίς 25 Ἰουλ. «Δύο 1ης Ἰουλίου σύντομη βιογραφία τοῦ κ. Μ. Θ. Αἰσκαρι. σπουδαῖαι συμβολαὶ εἰς τὴν Κρητικὴν λογοτεχνίαν» τοῦ κ. Μ. Θ. Αἰσκαρι. Τὴν 1η Αὐγ. Ι. Παναγιωτοπούλου: «Ζαχ. Παπαντωνίου», Ἀλκ. Θρύλου: «Ἐμμ. Ροΐδης». Ἐπίσης τοῦ κ. Θ. Μακρῆ: «Τὰ σονέττα τοῦ Μαβίλη καὶ ἡ Ἑπτανήσια οὐλοία». Γιὰ τὸ ἴδιον θέμα ἐπιστολὴ τοῦ κ. Α. Γερωνικκοῦ.

— Στὸ «Κερκυραϊκὸ Βῆμα» «Ὁ Ἀνδρεάδης ὡς διεθνὴς οἰκονομολόγος», (ἄρθρον ἀπὸ τοὺς Τάϊμς).

— Στὴν «Ἐπτάνησο» (Κερκύρας) Σ. Δεβιάζη: «Αἱ τελευταῖαι ἡμέραι τοῦ Μαντζάρου» (σὲ συνέχειες).

— Στὸ «Νεολόγος» (Πατρῶν) 18 Ἰουλ. «Ἀπὸ Πατρῶν εἰς Ζάκυνθον» ταξιδιώτικαι ἐνδιαφέρουσαι ἐντυπώσεις. Στὰ φύλλα 22-26 Ἰουλίου, σειρά ἀρθρῶν τοῦ κ. Σπ. Μινώτου «Αἱ περὶ πολιτεύματος συζητήσεις πρὸ 61 ἐτῶν. Ὁ πρῶτος περὶ Δημοκρατίας λόγος τοῦ Κ. Λομβάρδου εἰς τὴν Βουλὴν τοῦ 1874 καὶ αἱ ἐπ' αὐτοῦ ἀγορεύσεις τῶν ἄλλων ἀρχηγῶν».

— Στὸν «Ἀνεξάρτητο» (23 Ἰουνίου): «Ἀγῶνες εἰς τὴν Ἐπτάνησον ὑπὲρ τῆς θρησκείας καὶ γλώσσας, ὑπὸ τὸν ξένον ζυγόν» τῆς κ. Μαρ. Μινώτου.

— Τῆς ἰδίας στὴν «Ἐβδ. μάδα» (3 Ἰουλίου). «Ἡ χρυσοκολόνα τοῦ Ἀλωνάρη» (ἀπὸ τοὺς θρύλους τῶν μινῶν).

— Στὴν «Ἀτλαντίδα» (Ἀθηνῶν) 22 Ἰουνίου καὶ 20 Ἰουλίου «Θρύλοι τῶν λουλουδιῶν. Τὸ Τριαντάφυλλον. Τὸ Αἰγδοκλίμα» τῆς κ. Μαρ. Μινώτου.

— Στὸν «Ἐθνικὸ Κήρυκα» (Ν. Ὑόρκης) Μάιος. «Τὸ ματωμένο Πάσχα τοῦ 1821 στὴν Κων/πολιν. Οἱ Μεγάλοι Λιερνινηεῖς Μουρούζηδες» τῆς κ. Μαρ. Μινώτου.

— Στὰ «Νέα Γράμματα» (Ἰούλιος) ὁ κ. Μιχαηλίδης γράφει γιὰ τὶς ἐκδόσεις καὶ χειρόγραφα τοῦ Σολωμοῦ τοῦ κ. Τωμαδάκη. (Ἐνδιαφέρον). Ἐπίσης ὁ Κωστής Παλαμᾶς διαμαρτυρεῖται σ' ἐπιστολὴν του γιὰ τὴ δίωξιν τῆς δημοτικῆς γλώσσας.

— Στὸ τεύχος Μαρτίου, ὁμοῖοτατο ποίημα τοῦ Παλαμᾶ. — Ἐπίσης τοῦ κ. Κ. Τσάτσου. «Ὁ Παλαμᾶς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Γῆ». — Πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Ἀγγ. Τερζάκη σχετικὸ μὲ τὸ ἀνέβασμα στὸ Ἐθνικὸ Θέατρο τοῦ Βασιλικοῦ τοῦ Μάτεσι. «Μὲ τίς πρῶτες κῶλας σκηνὴς καταλαβαίνεις—γράφει—πὺς ἔχεις νὰ κάνεις μὲ σύγγραφέα γνήσιον, προικισμένον μὲ τὴ βαθύτερην αἰσθησιν τοῦ θεάτρου, τὴν ἐμφυτὴν ἐκείνῃ ποὺ καμμιὰ πείρα δὲ διδάσκει... Πόση αἰσθησὶς τῆς ζωῆς, τί αἰγούρι ματιά, τί ἀφθαστὴ πλαστικότητα κειμένου! Καὶ μόνῃ ἡ φραστικὴ Tournaure θὰ μπορούσε νὰ φανερώσῃ σὲ πόσο βαθμὸ ἔχει συμπυκνωθεῖ ἐκεῖ μέσα ὁ παλμὸς τῆς πραγματικότητος. Ἄν ἡ Ἑλληνικὴ λογοτεχνία εἶχε τὸ εὐτύχημα ν' ἀριθμεῖται στίς ρίζες τῆς δύο—τρία ἀκόμη ἔργα, σὰν τὸ «Βασιλικόν»—τὸ λέο μὲ σπα-ραγμὸ—ἡ σημερινὴ τῆς κατὰστασις θὰ εἴτανε πολὺ διαφορετικὴ... Ὁ Βασιλικὸς συνδυάζει τὸ δράμα καὶ τὴν κωμῶδιαν, ἀκόμη καὶ τὴν «χομεντί». Ἀρχιτεκτονικὰ ἔχει ἰσορροπηθεῖ ἀπόλυτα. Δὲν ξέρω στὸ θέατρό μας, ὡς τὰ σήμερα, τελειότερη ἐξοικονόμηση ὕλικου».

— Ὁ *Εὐριπὸς* (Χαλκίδος) μῆκε στὸ 71 ἔτος τῆς ἐκδόσεως. (1865-1935). Μπορεῖ νὰ ὑπερηφανεῖται ἡ καλὴ καὶ σοβαρὴ ἐφημερίς πὺς στὸ μακροχρόνιο βίο της προσέφερε κατὰ στήν ἐξέλιξη τῆς πατρίδος της.

— Στὴν *Καθημερινή*, 3 Ἰουνίου, διαβάζομε πὺς δημοσιεύθηκε τελευταία ἓνας τόμος ἀλληλογραφίας τοῦ Λευκάδιου Χέρν στὴ Μίς Χολλινταίν, πὺς ἔχει ἐνδιαφέρουσες βιογραφικὰς πληροφορίες γιὰ τὸ συγγραφέα. Στις 17 Ἰουνίου «Ἀνέκδοτοι στοχασμοὶ τοῦ Νίτσε». Στις 24 Ἰουνίου δύο ἄρθρα τοῦ κ. Μιχαλόπουλου «Ἡ σύγχρονος πολιτικὴ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος τοῦ Πετρακάκη». Στὰ ἄρθρα αὐτὰ ὁ κ. Ἀσπρέας ἀπάντησε μὲ ἐπιστολὴν στὴ «Βραδυνή». Στὸ ἴδιο φύλλο «Ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ στὴ νεολληνικὴ φιλολογία» τοῦ κ. Κ. Παλαμᾶ. Στις 19 Ἰουνίου «Ὁ Μιαούλης ποιητὴς» τῆς κ. Μαρ. Μινώτου. Τῆς ἰδίας στις 23 Ἰουνίου: «Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴ Φλωρεντία—στὴν κρύπτη τοῦ ἀταφον βασιλιά» καὶ στὸ φύλλο τῆς 1ης Ἰουλίου «Ὁ Θωμαζαῖος γιὰ τὴν Ἑλλάδα, δύο ἀνέκδοτα χειρόγραφα τοῦ ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τοῦ κ. Ἀριστ. Βαλαωρίτη». Στὸ ἴδιο φύλλο καὶ σὲ συνέχειες ἀντίκρουση τοῦ κ. Ζωγράφου στὰ ἄρθρα τοῦ κ. Μιχαλόπουλου περὶ Καποδιστρίου. Στις 22 Ἰουλίου «Διάφορες ἀνέκδοτες σκέψεις τοῦ κ. Θωμαζαίου στὸ λεύκωμα τῆς Μαρίας Χάρτα» τῆς κ. Μαρ. Μινώτου. Τῆς ἰδίας στις 8 Ἰουλίου βιβλιοκρισίαι τῶν τελευταίων ἔργων τοῦ κ. Γ. Ζώρα. Σ' ὅλες τὶς φιλολογικὰς Δευτέρας βιβλιοκρισίαι τῶν νέων βιβλίων ἀπὸ τὸν κ. Αἰμ. Χουρμούζιο καὶ σειρὰ αἰσθητικῶν ἄρθρων τοῦ κ. Παπατσώνη.

— Στὸ *Ἑλ. Βῆμα* 31 Μαΐου «Ποίησις καὶ παθολογία» ἐνδιαφέρον ἄρθρο γιὰ τὸ Σολωμὸ τοῦ κ. Σπ. Μελά. Βιβλιοκρισίαι ἀπὸ τὸν κ. Μ. Ροδά.

— Στὸ *Messenger d' Athènes* (28 Ἰουλ.) «Les discours historiques. Une discussion sur le regime il y a 61 ans» τοῦ κ. Σπ. Μινώτου. Σὲ συνέχεια ἄρθρων (21 Ἰουνίου) «La justice dans l' Heptanèse sous la domination vénitienne» τοῦ κ. Ἀρδαβάνη Λυμπεράτου. Στις 22 Ἰουλίου: «Les postes grecques il y a cent ans. Leur évolution» τοῦ κ. Κ. Καιροφύλα. Στὸ ἴδιο φύλλο καὶ σὲ συνέχειαι «André Andréadès, fondateur de la science des Finances en Grèce», τοῦ κ. Α. Σβαρούνη. Στις 11 Ἰουνίου «Miaoulis, poète» τῆς κ. Μαρ. Μινώτου.

— Στὴν *Πρωτῶ* στις 14 Ἰουλ. «Ἡ αἱματηρὰ ἐξέγερσις τῆς Ἀκαρνανίας τοῦ 1836. Ἀγνωστοὶ λεπτομέρειαι». Στις 18 Ἰουλ. κριτικὴ τοῦ Α. Κουκούλα γιὰ τὸ νέο θεατρικὸ ἔργο τοῦ κ. Ξενοπούλου: «Ἔτσι εἶναι ὁ κόσμος!». Στις 26 «Ἡ ρουμανία τῶν Φαναριωτῶν», στις 24 «Ἐναντὶν ἔργον τοῦ Οὐγοί Φωσκόλου». Στις 17 Ἰουνίου οἱ λόγοι διὰ τὴν 100τῆριδα τοῦ Μιαούλη στὴ Παρνασσό.

— Στὴν «*Βραδυνή*» (12, 13 Ἰουλ.) «Βιβλιοθήκη καὶ Βιβλιοθηκὰς» τοῦ κ. Δημ. Μάργαρη.

— Στὴν «*Εφημερίδα τῶν Ἰθακησίων*» (1 Αὐγ.) Τὸ ταξίδι τοῦ Ὀδυσσεύς. Ὁ νέος περίπλους», ὁραιότατο ἄρθρο τοῦ κ. Γιοκαρίνη.

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

Η ΠΡΩΤΗ

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΥΡΟΣ

Ἐργαζομένη ἀπὸ τοῦ 1720 μὲ Κεφάλαια ἰδικά της

ΛΙΡΑΣ 18.000.000

Πράκτωρ ἐν Ζακύνθῳ Δ. Β. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΟ 1841

Κεφάλαια Μετοχικὰ καὶ Ἀποθεματικὰ Δραχ. 1.250.000.000
Καταθέσεις (τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1935) » 9.850.000.000

Κεντρικὸν Κατάστημα ἐν Ἀθήναις

Ὑποκαταστήματα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα

Ὑποκαταστήματα καὶ Πρακτορεῖα ἐν Αἰγύπτῳ:

Κάϊρον, Ἀλεξάνδρεια, Ζαγαζίκ.

Ἀνταποκριταί: εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὅρους. Δέχεται καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμειυτηρίῳ) εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μὲ εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

HELLENIC BANK TRUST CO. NEW-YORK

51, MADEN LANE

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος συμφώνως μὲ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Ν. Ὑόρκης πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων.

Ἡ σὴ συνδεδεμένη ὁλοσχερῶς καταβεβλημένη 1.500.000.δολ.

ΜΙΑ ΝΕΑ & ΤΑΧΕΙΑ ΜΕΘΟΔΟΣ ΚΑΘΙΣΤΑ ΤΟΥΣ ΟΔΟΝΤΑΣ ΚΑΤΑΛΕΥΚΟΥΣ

Η νέα επιστήμη απέδειξε ότι εκατομμύρια μικρών μορίων επικαλύπτουν την επιφάνειαν των οδόντων και προκαλούν το κιτρίνισμα αυτών, το όποιο καμία συνήθης οδοντόκρεμα δεν μπορεί να εξαλείψει. Δι' αυτό «συνιστώμεν την ΚΟΛΥΝΟΣ επί ξηρᾶς ψήκτρας». Με το πρώτο βούρτσισμα τὰ δόντια σας γίνονται άπιστεύτως λευκά και στιλπνά τὰ δὲ οὐλα σας ξευγαιώνονται τελείως.

Τ' αποτελέσματα τῆς ΚΟΛΥΝΟΣ όφείλονται εἰς δύο παράγοντας:

Πρώτον: ἡ ΚΟΛΥΝΟΣ περιλαμβάνει τὰ καλλίτερα άναγνωρισμένα

ΔΙΑΡΚΗΣ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ: ΜΩΡΙΣ ΦΑΡΑΤΖΗ, ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ 8 - ΑΘΗΝΑΙ

παρα τῆς επιστήμης συστατικά τοῦ καθαρίσματος και στιλβώματος.

Δεύτερον: ἡ ΚΟΛΥΝΟΣ δὲν χρησιμοποιεῖ παρά συστατικά πρώτης ποιότητος μὴ λαμβάνουσα ὑπ' όψιν τὴν τιμὴν αὐτῶν.

Χρησιμοποιήσατε τώρα αὐτὴ τὴ νέα μέθοδο ἡ όποία καθιστᾷ τόσο γρήγορα γυαλιστερά τὰ θαμπὰ και αποχρωματισμένα δόντια.

ΚΟΛΥΝΟΣ

ΟΔΟΝΤΟΚΡΕΜΑ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ : Α. Γ. ΜΑΤΑΡΑΓΚΑ

ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 42 - ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 28-407